

ΑΒΙΟΤΙΜΟΝ
ΚΥΡΙΟΝ ΙΩΑΝΝΗΝ ΚΑΡΜΙΡΗΝ
ΚΑΘΗΓ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΔΙΟΝΥΣΟΥ 20
Κ Η Φ Ι Σ Σ Ι Α

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΔ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1947

ΑΡΙΘ. 29—30

ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ *

Όταν αἱ ἀνεξιχνίαστοι βουλαι τοῦ Κυρίου ἐπιτρέπουν νὰ ὑποβάλλεται ἕνας λαὸς εἰς τὴν σκληροτάτην τῶν δοκιμασιῶν, τίποτε δὲν δύναται νὰ τὸν βοηθήσῃ περισσότερο ἀπὸ τοῦ νὰ πλησιάσῃ καὶ προσδιορίσῃ βαθύτερον τὴν ζωὴν τοῦ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τίποτε δὲν δύναται νὰ τὸν ἐξιλεώσῃ τελειότερον καὶ νὰ τὸν ἐξαγάγῃ ταχύτερον ἐκ τοῦ χάους ἀπὸ τὴν ἠθελημένην καὶ πρᾶθυμον συμμετοχὴν πάντων εἰς τὸν κοινὸν πόνον καὶ τὸν κοινὸν ἀγῶνα. Τίποτε δὲν μαραίνει τὸν ζῆλον τῶν βαρύτερον πληγέντων μεταξὺ τῶν τέκνων τοῦ αὐτοῦ λαοῦ, ἀπὸ τὴν ἀπόχην ἐκείνων, οἱ ὅποιοι οὐδόλως ἢ ὀλίγως ἐπλήγησαν, ἀπὸ τὴν ἀδιαφορίαν των, ἀπὸ τὴν ἀποφυγὴν τῆς συμβολῆς εἰς τὸν μόχθον, ὅστις καταβάλλεται ὑπὸ τῶν ὀλίγων, ἀλλὰ ὠφελεῖ τὴν ὁλότητα. Τίποτε δὲν εἶναι κατώτερον ἑνὸς εὐγενοῦς λαοῦ ἀπὸ τὴν ἐμμονὴν εἰς τὰς ἀδικούς συνεπειὰς περιστατικῶν, ἐκεῖ ὅπου κατὰ μέγα μέρος αἱ ἀδικίαι αὐταὶ ἠδύναντο νὰ ἀντικατασταθοῦν ἀπὸ τὴν ὀργανωμένην δικαίαν κατάνομην τῶν θυσιῶν καὶ τῶν μόχθων.

Ἦτο, φαίνεται, πεπρωμένον, σκληρὸν καὶ ἀμετάτρεπτον ἡ Βόρειος Ἑλλάς κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα νὰ πληρῶσῃ ἀπὸ κάθε ἄλλο τμῆμα τῆς ἑλληνικῆς γῆς ὑψηλότερον τὸ τμῆμα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἐθνικῆς τιμῆς. Θῦμα τριῶν βαρβαρικῶν εἰσβολῶν μέχρι σήμερον, ζῆ ἀκόμη ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν τῆς παραδοκούς ἀπληστίας τῶν εἰσβολέων καὶ τῶν συνεργῶν των. Τὰ εἰρηνικὰ ἔργα, πρὸς τὰ ὅποια, μετὰ τὰς τόσας καταστροφάς, ἐτρέπετο ὁ Ἑλληνικὸς λαός, ὁ λαὸς τῆς Βορείου Ἑλλάδος, ἀνακόπτονται. Ὅτι σήμερον οἰκοδομεῖ ὁ μόχθος, αὔριον τὸ πυρπολεῖ ἡ ἀγριότης καὶ ἡ καταστροφή. Ἡ ἐμμονὴ εἰς τὴν χριστιανικὴν καὶ τὴν ἑλληνικὴν πίστιν στεφανώνεται εἰς τὴν βόρειον Ἑλληνικὴν γῆν μετὰ τὸν ἀκάνθινον στέφανον τοῦ μαρτυρίου. Τοιοῦτοτρόπως, συνεχίζεται καὶ τώρα, μετὰ ἀκαμπτον ὑπομονὴν καὶ ἀμετάτρεπτον πίστιν ἡ ἱστορικὴ πορεία τῶν

τέκνων τῆς ἑλληνικῆς Πατρίδος μετὰ τὸν ἴδιον πάντοτε ὁδηγόν, τὰ ὄρατα ἰδανικά καὶ τὰς ἱεράς παραδόσεις τοῦ ἔθνους ἡμῶν.

Μέσα εἰς ἕνα τοιοῦτον ἀγῶνα καὶ κάτω ἀπὸ αὐτὴν τὴν θύελλαν ζῆ σήμερον ὁ λαὸς τῆς Βορείου Ἑλλάδος, καθ' ὃν χρόνον ἡμεῖς ἔχομεν καὶ τάξιν πραγμάτων ἀνεκτὴν καὶ εὐζωίαν ποικιλοτρόπως ἀνωτέραν. Εἴμεθα ἐν τούτοις ἀδελφοὶ τῶν πασχόντων. Ἐπὶ ἔτη ἐγεύθημεν τοῦ ἄρτου, τὸν ὁποῖον τῆς Βορείου Ἑλλάδος ὁ ἀγρότης, ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου του, μὲς προσέφερον. Εἴμεθα τοῦ ἰδίου ἐθνικοῦ σώματος μέλη. Καὶ τοῦ ἐνὸς μέλους ὁ πόνος θὰ πρέπῃ νὰ μεταδίδεται εἰς τὸ κοινὸν κέντρον τῆς ζωῆς, ἐάν ὁ ὀργανισμὸς ἡμῶν εἶναι ὑγιής καὶ ἄρτιος. Καὶ δὲν πρέπει νὰ ὑπάρξῃ ἀμφιβολία, ὅτι εἴμεθα ὑγιὲς ὀργανισμὸς, ἐνιαίως καὶ ἀποφασιστικῶς ἀντιδρῶν κατὰ πάσης ἐξωτερικῆς προσβολῆς.

Δυστυχῶς δὲν δυνάμεθα, ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων, νὰ συμμερισθῶμεν τὸ βαρύτερον μέρος τῶν προσφερομένων θυσιῶν. Ἀλλὰ ὑπάρχει μέρος, τὸ ὁποῖον δυνάμεθα νὰ μοιρασθῶμεν. Αἱ ὕλικαι θυσίαι δύνανται καὶ πρέπει νὰ κατανεμηθοῦν μετὰ δικαιοσύνης μετὰ ὅλων τῶν μελῶν τῆς ἐθνικῆς κοινότητος. Ἀνεξαρτήτως τῶν μέτρων, τὰ ὁποῖα λαμβάνει ἡ Πολιτεία καὶ πρὶν ἢ τὸ ὑπέρτατον αὐτὸ ἐθνικὸν καὶ ἠθικὸν καθῆκον μετατραπῆ εἰς καταναγκαστικὴν νομικὴν ὑποχρέωσιν, πάντες ὀφείλουσιν αὐτοβούλως νὰ διαδηλώσουν τὴν ἐθνικὴν τῶν ἀλληλεγγύην ἐπωμιζόμενοι ὅσον μερίδιον δύνανται μεγαλύτερον τῆς ἐνιαίας τοῦ ἔθνους δυστυχίας. Οὕτω ἡ ἀνάλογος συμβολὴ ἐκάστου, ἐκδηλουμένη οἰκοθεν ὡς καθῆκον καὶ οὐχὶ ἐπιβαλλομένη κατὰ νομικὸν χρέος, ἐξαιρεῖ ἰδιαίτερώς τὸ ἠθικὸν αὐτῆς νόημα, τὸ ὁποῖον πάντοτε κατήθυνε τὸν Ἕλληνα εἰς τὰ ἀσθήματα καὶ τὰς σκέψεις αὐτοῦ καὶ ὅταν ἀκόμη ἐπρόκειτο περὶ θυσιῶν τῆς βαρυτέρας μορφῆς. Αὐτὸ εἶναι τὸ νόημα, αὐτὸς ὁ σκοπὸς τοῦ ἐράνου «Προνοίας τῶν Βορείων ἐπαρχιῶν τῆς Ἑλλάδος», ὅστις, ἀρξάμενος διὰ τῆς χριστιανικῆς καὶ φιλοπάτρι-

* Μετεδόθη ὑπὸ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ Ἀθηνῶν τῆ 19 Ἰουλίου, 8 μ. μ.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ
5 ΑΥΓ

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἐκκλησίας τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου ὑπὲρ τῶν πληθυσμῶν τῆς Βορείου Ἑλλάδος.—Ἀφιξεις τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας εἰς Ἀθήνας.—† Μητροπολίτου Ζακύνθου Χρυσοστόμου Αἰ συμπληγάδες.—† Μητροπολίτου Θεσσαλιώτιδος Ἰεζεκιήλ Ὁ Δημήτριος Κ. Βυζάντιος.—Γρηγορίου Παπαμιχαήλ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου, Ἡ ἀνθελληνικὴ μονορθοδοξία τῶν Ρώσων τοῦ 19 αἰῶνος καὶ Μάξιμος ὁ Γραικός.—Θεμ. Δ. Τοάτσου, βουλευτοῦ Ἀθηνῶν, Εἰσηγήσεις ἐπὶ τῶν ἀρθρῶν 1 καὶ 2 τοῦ Συντάγματος (συνέχεια).—Διακόνου Ἱεροθέου Κυκλάτου Ρωμαιοκαθολικὸς ἀπολογητὴς τοῦ Μεγάλου Φωτίου (Ἀνταπόκρισις ἐκ Λονδίνου).—Ἡ προπαρασκευαστικὴ οὐνδιάσκεψις τοῦ Bossey (Γενεύη).—Ἀντιπρόσωποι τῶν ἀμερικανικῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Ἀθήναις.—Πρεσβυτέρου Ἰω. Σπ. Ράμφου καὶ ἄλλαι συηγορίαι.—Ἐπιστολαὶ ἑρῶς τὴν «Ἐκκλησίαν».—Παρατηρήσεων Στήλη: Ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ἡ Ἑλλάς.—Ὁ Κύπρου Λεόντιος (†).—Τὸ ἀπὸ τῶν ἐργασιῶν μῆθημα.—Πάντων θλιβομένων ἡ χαρὰ.—Σχολεῖα μὴ οὐ.—Οἱ «παντοδύναμοι».—Χρονικά.

δος πρωτοβουλίας τῆς Α.Μ. τῆς Βασιλείου ἡμῶν, τελεῖ ὑπὸ τὴν ὑψηλὴν προστασίαν τῆς.

Αἱ συστάσεις ἐν προκειμένῳ ἀποτελοῦν πλεονασμόν. Ὁ Ἑλληνικὸς λαός, δυνάμει τῶν ἱερωτέρων ἱστορικῶν του παραδόσεων, εἶναι σήμερον στρατευμένος εἰς ἀγῶνα ἐπιβίωσης τοῦ χειμαζομένου Γένους. Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ ἀπουσιάσῃ, λιποτακεῖ. Θὰ καταστοῦν δέ, καὶ ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων ἀκόμη, ἀπροβλέπτως βαρεῖαι αἱ κατὰ τῶν λιποτακτούντων κυρώσεις. Τοῦτο ἀποτελεῖ πρωταρχικὸν καθήκον στοιχειώδους δικαιοσύνης. Διότι δὲν εἶναι νοητόν, εἶναι ἀπαράδεκτον, ἄλλοι νὰ δοκιμάζονται σκληρῶς καὶ νὰ ὑφίστανται βαρεῖαι θυσίας καὶ ἄλλοι, ἀπολαύοντες τῆς ἡσυχίας καὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν, νὰ διστάζουν νὰ θυσιάσουν ποσοστὸν αὐτῶν χάριν τῶν προκινδυνευόντων εἰς τὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων ἀγῶνα καὶ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἀναποιρέπτως δημιουργουμένων θυμάτων του. Καὶ εἶναι πολλαὶ αἱ χιλιάδες τῶν θυμάτων αὐτῶν. Ἀρκούμεθα ν' ἀναφέρωμεν μόνον τὰ παιδιὰ, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἄμεσον ἀνάγκην στέγης, ἐνδύσεως, τροφῆς καὶ λοιπῆς περιθάλψεως. Μόνον τὰ παιδιὰ ἀνέρχονται εἰς τεσσαράκοντα δύο χιλιάδας. Καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτός, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ λεχθῇ κἄν, καθημερινῶς ἀξάνει. Ἐντεῦθεν δύναται πᾶς τις νὰ ἀντιληφθῇ εὐχερῶς τὸν ἀριθμὸν τῶν θυμάτων τῶν ἄλλων ἡλικιῶν καὶ κατηγοριῶν, τῶν ἐπιδεομένων ἐδικῆς περιθάλψεως.

Διὰ τοῦτο καλοῦμεν πάντας, ἄνευ ἀναβολῆς, μὲ ἀνοικτὴν τὴν καρδίαν καὶ ἀνοικτὰς τὰς χεῖρας, νὰ προσφέρουν, ὄχι μόνον ἐκ τοῦ περισσεύματος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῶν ὑπὲρ τῶν ἀναξιοπαθούντων ἀδελφῶν μας τῆς Βορείου Ἑλλάδος. Καλοῦμεν ὅμως πρώτους

ΑΦΙΞΙΣ ΤΗΣ Α.Θ.Μ. ΤΟΥ ΠΑΠΑ

ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΕΙΣ ΑΘΗΝΑΣ

Περὶ τὴν 3 πρωΐνῃν τῆς 29 λήξαντος μηνὸς ἀφίκετο εἰς Ἀθήνας ἀεροπορικῶς ἐκ Καΐρου ἡ Α.Θ.Μ. ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρος, ὃν ὑπεδέχθησαν ἐν τῷ ἀεροδρομίῳ Ἑλληνικοῦ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος, ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ Βασιλέως, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Θρησκευμάτων καὶ Ἐθν. Παιδείας, ὁ Ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς ἐθιμοτυπίας, ὁ ἐν Ἀθήναις Ἀποκρισάριος τοῦ Πατριάρχου Σεβ. Μητροπολίτης πρ. Νευροκοπίου, ὁ διοικητὴς τοῦ Ἀερολιμένος καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι.

Ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἐκ προσώπου τῆς Κυβερνήσεως προσεφώνησε τὴν Α.Θ.Μ. οὕτω:

«Μακαριώτατε,

Μὲ μεγάλην χαρὰν καὶ ἐξαιρετικὴν συγκίνησιν ἡ Ἑλληνικὴ Πατρις ὑποδέχεται σήμερον Ὑμᾶς τὸν Πάπαν καὶ Πατριάρχην τῆς Ἀγιωτάτης Πόλεως τῶν Ἀλεξανδρέων καὶ Πάσης Γῆς Αἰγύπτου.

Ἡ Ἑλλὰς ἰδιαιτέραν θέσιν ἐπεφύλαξε πάντοτε διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν, Κιβωτὸν τῶν Ἐθνικῶν Ὑποθηκῶν, ἐν τοῖς κόλοις τῆς ὁποίας περιλαμβάνεται τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας.

Ἀλλὰ καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἥς προϊστάσθε, ἀφ' ἧς τὸ πρῶτον ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Ἐδαγγελιστοῦ Μάρκου, τιμᾷ πάντοτε τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα καὶ μάχεται ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων διὰ τὴν πληροστέραν κατανόησιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπικράτησιν τῶν ὁρθῶν χριστιανικῶν δογμάτων.

Ἐν τῷ προσώπῳ Ὑμῶν διαβλέπομεν καὶ σήμερον τὸν Πνευματικὸν Πατέρα καὶ τὸν στοργικὸν θεματο-

τοὺς εὐπόρους, ὅπουδῆποτε καὶ ἂν εὐρίσκωνται, μεταξύ μας ἢ εἰς τὴν ξένην, νὰ σπεύσουν νὰ καταβάλουν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πράγματι ἀναλογεῖ εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν.

Καθ' ὃν δὲ χρόνον θὰ προσφέρουν, δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦν, ὅτι ὁσαδῆποτε καὶ ἂν προσφέρουν θὰ εἶναι ὀλιγώτερα ἀπὸ ὅσα προσέφερον ὁ συνθλιβόμενος καθημερινῶς ὑπὸ τῆς πείνης δημόσιος ὑπάλληλος καὶ ὁ καθόλου μισθωβίωτος κόσμος, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἔδωκαν τὸ μέτρον τῆς ἠθικῆς ἐξάρσεως ἐναντι τοῦ καθήκοντος τούτου. Δὲν πρέπει πρὸ παντὸς νὰ λησμονοῦν, ὅτι, ὁσαδῆποτε καὶ ἂν προσφέρουν, θὰ εἶναι ἐλάχιστα ἐναντι τῆς προσφορῆς τοῦ πάσχοντος λαοῦ τῆς Βορείου Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος ἀπέθηκεν ἀδιστακτῶς, ἀγογγύστως καὶ εὐχαρίστως τὴν περιουσίαν του, τὴν ζωὴν του, τὴν ζωὴν τῆς οἰκογενείας του, ἀπέθηκε τὸ πᾶν ἐπάνω εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐθνικῆς πίστεως καὶ τοῦ ἐθνικοῦ καθήκοντος.

φύλακα τῶν Γραμμάτων τοῦ ἀνά τὴν Αἴγυπτον ἀποδήμου Ἑλληνισμοῦ. Μακαριώτατε,

Εἶμαι εὐτυχῆς εὐχόμενος Ὑμῖν ἐκ μέρους τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως τὸ «ὡς εὖ παρέστης».

Περὶ τὴν 11 π. μ. τῆς παρελθούσης Τρίτης ἡ Α. Θ. Μ. ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας προσήλθεν εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, παρ' ᾧ παρέμεινε περὶ τὴν ὥραν.

Κατὰ τὰς μεσημβρινὰς δὲ ὥρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας εἰς ἐπίσκεψιν τῆς Α. Θ. Μ. προσήλθον ὁ Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως κ. Μάξιμος, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας ἐκ προσώπου τῆς Α. Θ. Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου καὶ ὁ Ὑπουργὸς τῆς Ἀεροπορίας κ. Κανελλόπουλος, βραδύτερον δ' ὁ Πάπας Ἀλεξανδρείας μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ ἐν Κηφισσίᾳ ἐφησυχάζοντος Παναγ. Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἡ συνάντησις δ' αὕτη καὶ κοινολογία τῶν δύο Πρωθυεραρχῶν ὑπῆρξε λίαν συγκινητικὴ. Ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἀντεπεσκέφθη τὴν Α. Θ. Μ. τὸν Πάπαν τῇ πρώτῃ τῆς ἐπιούσης.

Ἡ Α. Θ. Μ. κατέλυσεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς Μεγ. Βρετανίας ὡς φιλοξενούμενος τῆς Κυβερνήσεως.

Αἱ ΣΥΜΠΛΗΓΑΔΕΣ

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἠκολούθησεν ἐπὶ πάντων τῶν ἐθνικῶν ζητημάτων τὴν ἰδίαν γραμμὴν, τὴν ὅποιαν εἶχε χαράξει ἀπὸ αἰῶνων τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, εὐλόγουσα, ποδηγετοῦσα καὶ φρονηματιζουσα τὰ τέκνα τῆς εἰς σφαιρῆσιν περιστασίαι, κακὴν ἢ καλὴν, δυσχείμερον ἢ εὐτοχῆ, συναυτίσασα δὲ τὴν τύχην αὐτῆς μετὰ τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, διέσωσεν αὐτό, καταστάσα ἱερά καὶ ἐθνικὴ Κιβωτόν, ἐν ᾗ διεφυλάχθη ἀλώβητος καὶ ἀσινῆς ὁ ἐθνικὸς καὶ θρησκευτικὸς χαρακτῆρ τοῦ Ἑλλήνου Ὁρθόδοξου Χριστιανοῦ ἐν ἡμέραις πικρᾶς καὶ πολυστενάκτου δουλείας. Καὶ τοῦτο παρατηρεῖται οὐ μόνον εἰς τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως

Ἡ Α. Θ. Μ. ὁ Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος

ὑπὸ τῶν Τούρκων διαδραματισθέντα, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα, καὶ δὴ κατὰ τὴν πρόσφατον ὑπὸ τῶν βαρβάρων κατακτητῶν κατοχὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἡμῶν πατρίδος, ὁπότε ἡ Ὁρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία κατέστη ἡ κυριώτερα δύναμις τῆς ἀντιστάσεως κατὰ τῶν ἐχθρῶν τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Καὶ τὴν δύναμιν τῆς ταύτης ἤντηε ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν ἀνωθεν ἀπὸ Αὐτοῦ τὸν Ἰδρυτὴν καὶ Ἀρχηγόν τῆς Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ ἀπὸ τὰ ἐν τῇ ἐλευθέρῃ πατρίδι καὶ τῷ ἐξωτερικῷ εὐρισκόμενα πιστὰ εἰς τὰς χριστιανικὰς καὶ ἐθνικὰς παραδόσεις τέκνα τῆς, ὑπακούοντα πάντοτε εἰς τὴν φωνὴν τῆς καὶ ἐνθουσιαζόμενα μετὰ τὴν πνοὴν τῆς.

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία, διάφορον ἔχουσα χαρακτηρισμὸν, ἀπολυταρχικὸν καὶ ὀλοκληρωτικὸν, ἀπεδείχθη πάντοτε ὑπουργὸς ἐχθρὸς τῆς Ὁρθόδοξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπίβουλος πολέμιος τοῦ ἔθνους ἡμῶν, μέχρι τοῦ σημείου, ὅστε νὰ προτιμῶσιν οἱ Ἕλληνες μᾶλλον τὸ τουρκικὸν φακίλιον ἢ τὴν λατινικὴν καλύπτραν, τῆς ὁποίας πικρὰν πείραν εἶχον λάβει διὰ μέσου τῶν αἰῶνων. Σταυροφορίαι διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἁγίας Γῆς κατέληξαν εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Φράγκων, αἱ δὲ χάριν τῆς ἐνώσεως ὄθησαν τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, τῆς

Ἐκκλησίας καὶ τῆς Παπικῆς, γινόμενα ἐν Φεράρα τὸ πρῶτον (1433) καὶ ἐν Φλωρεντία τὸ δεύτερον (1439) ψευδοσύνοδοι οὐδένα ἄλλον σκοπὸν εἶχον, παρὰ μόνον τὴν υποδούλωσιν τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ τὴν κυριαρχίαν τῶν Φράγκων ἐπὶ τοῦ Βυζαντιακοῦ Κράτους.

Ἄλλ' ἔπρεπε νὰ φανοῦν μεγάλα ἀναστήματα ὑπερόχων Ἱεραρχῶν τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας κατὰ τὰς ψευδοσυνόδους ἐκεῖνας, ὡς τοῦ Μάρκου Ἐφέσου τοῦ Εὐγενικοῦ, τοῦ Ἡρακλείου Ἀντωνίου, τοῦ Σταυρουπόλεως, τοῦ Λακεδαιμονίας καὶ ἄλλων, μὴ ὑπογραψάντων τὰ Πρακτικά τῶν ψευδοσυνόδων τούτων, διὰ νὰ ταπεινώσωσι τὴν ἐπηρμένην ὄφρυν τοῦ δυνάστου τῆς Παπικῆς Ἐκκλησίας καὶ διὰ τῆς σθεναρῆς στάσεως τῶν νὰ σώσουν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος τὸ ἑλληνικόν. Ἡ τακτικὴ αὕτη τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἐξηκολούθησε καὶ μετὰ ταῦτα εἰς βάρος τῆς ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας διὰ τῆς διενεργείας διαφόρων προπαγανδῶν, διὰ τῆς ἰδρύσεως λατινικῶν σχολῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι, διὰ τῆς δράσεως τῆς Οὐνιτικῆς προπαγάνδας εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ Ἀνατολῆς μὲ τὸν Ἑλληνορρυθμὸν χαρακτήρα τῶν κληρικῶν ὀργάνων αὐτῆς καὶ διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως ἐπισκόπων τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας εἰς διάφορους πόλεις τῆς Ἑλλάδος παρὰ τοὺς Ἱ. Κανόνας καὶ τοὺς νόμους τοῦ Κράτους, καὶ δὴ ἐν μέσαις Ἀθήναις καὶ ἐν Νικοπόλει τῆς Ἠπείρου, ὡς ἐπιδιώκει νὰ κατορθώσῃ τοῦτο σήμερον ἡ Παπικὴ Ἐκκλησία, καὶ διὰ πολλῶν ἄλλων ἐκνόμων καὶ ὑποῦλων μέσων, διὰ τῶν ὁποίων ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία πιστεύει, ὅτι θὰ εἶναι ποτε δυνατόν νὰ προσηλυτίσῃ εἰς ἑαυτὴν τὸ πιστὸν εἰς τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἐθνικὰς του παραδόσεις ὀρθόδοξον ἑλληνικὸν πλῆρωμα.

Καὶ ἂν ἐλάχιστοι ἐπροσηλυτίσθησαν ἐξ ἀνάγκης ἢ βίας ἢ διότι οἱ Δυτικοὶ ἐξεμεταλλεύθησαν τὴν πενίαν καὶ δυστυχίαν τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν κατὰ διάφορους ἐποχὰς καὶ δὴ μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφήν, αὐτοὶ καὶ πάλιν ἀνανήφοντες θὰ ἐπανεέλθωσιν ὅπως δὴ ποτε μίαν ἡμέραν εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς τῶν Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, θὰ σπεύσωσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ φῶς, ἐάν εἶναι Ἕλληνες, δεδομένου ὅτι οὐδέποτε ὁ ἐθνικὸς τῶν Ἑλλήνων χαρακτήρ ἐχωρίσθη ἀπὸ τὸν θρησκευτικὸν ὀρθόδοξον τοιοῦτον, κατὰ τὴν ἀψευδῆ ἱστορίαν ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ πάλιν, ἐάν δὲν ἐπιστρέψωσι, θὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀποκεκομμένα καὶ ξένα μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους.

Ἄλλ' ἡ Ὀρθόδοξος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, ἥτις ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ὀρθοδόξων ἑλληνικῶν Πατριαρχείων καὶ τῶν ἐκασταχοῦ ὑπαρχουσῶν ἀνεξαρτήτων Ὀρθοδόξων ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν, δὲν ἔχει μόνον τὸν Παπισμὸν καὶ τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν πολεμίους, ἀλλὰ καὶ τὸν Σλαβισμόν καὶ τὰς ὑπὸ τὸ σημερινὸν κομμουνιστικόν

καθεστῶς διατελούσας σλαβικὰς Ὀρθοδόξους Ἐκκλησίας ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ρωσικοῦ Πατριαρχείου, κινουμένας ἵνα ἀμαυρώσωσι τὴν αἴγλην τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἀναδείξωσιν εἰς τὴν περίοπτον θέσιν, ἣν ἀπὸ αἰῶνων τοῦτο κέκτηται κατόπιν ἀποφάσεων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τὸν Πατριάρχην τῆς Ρωσίας Ἀλέξιον.

Δὲν εἶναι δὲ ἡ πρώτη φορά, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ σλαβισμὸς ἐπεδίωξε νὰ κατορθώσῃ τοῦτο. Καὶ ἄλλοτε ἐπὶ τοῦ τσαρικοῦ καθεστῶτος ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία ἐν συνεννοήσει μετὰ τῶν λοιπῶν σλαβικῶν, Βουλγαρικῶν, Σερβικῶν κλπ. Ἐκκλησιῶν πολλὰς μετήλθε μεθόδους καὶ πολλὰ διέθεσε μέσα, ἵνα ἐξουδετερώσῃ καὶ ὑποκαταστήσῃ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, δὲν ἐπέτυχεν ὅμως τοῦ σκοποῦ τῆς, διότι ἅπασαι αἱ κατὰ τὸν ὀρθόδοξον Ἑλληνικαὶ Ἐκκλησίαι ἠνώθησαν πρὸς ἀποσόβησιν τῶν δεινῶν, τῶν ἐπαπειλούντων τὴν ὀρθόδοξον Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἰδίως τὴν κορυφὴν αὐτῆς, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Καὶ σήμερον ἔτι μετ' ἐπιτάσεως διαδίδεται *urbi et orbi*, ὅτι ὁ Ρώσος Πατριάρχης Ἀλέξιος εἴτε μεταβαίνων ὁ ἴδιος, εἴτε ἀποστέλλων ἀντιπροσώπους τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰς διάφορους σλαβικὰς χώρας, τὴν Σερβίαν, Βουλγαρίαν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρουμανίας καὶ λοιπὰς Ὀρθοδόξους Ἑλληνικὰς Ἐκκλησίας προσαθεῖ νὰ πείσῃ αὐτάς, ὅπως ἀναλάβῃ οὗτος τὴν σύγκλησιν Γενικοῦ Συνεδρίου ἁπασῶν τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἐν Μόσχᾳ λίαν προσεχῶς πρὸς ἐπίλυσιν σπουδαιοτάτων ζητημάτων κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν ταύτην περίοδον.

Καὶ ὡς ἦτο ἐπόμενον, αἱ σλαβικαὶ Ἐκκλησίαι, καὶ ἄλλαι ἀκόμη διατελοῦσαι ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ Κομμουνισμοῦ, ὡς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρουμανίας, ἰκανοποιηθησομένη ἴσως δι' ἄλλων ἀνταλλαγμάτων, δὲν ἠναντιώθησαν εἰς τὰ ἀντικανονικὰ ταῦτα σχέδια τοῦ Ρώσου Πατριάρχου. Τὰ λοιπὰ ὅμως Ὀρθόδοξα Ἑλληνικὰ Πατριαρχεῖα καὶ αἱ κατὰ τὸν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαι, πλὴν τῶν σλαβικῶν, οὐδέποτε θὰ συναινέσωσιν εἰς τοιαύτην πράξιν καὶ δὲν θὰ ἐπιτρέψωσι ποτέ, ἐπειδὴ τὸ ἀπαιτεῖ ὁ σλαβισμὸς καὶ ὁ ἐγωϊσμὸς τοῦ Ρώσου Πατριάρχου, νὰ ταπεινωθῇ τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, νὰ καταπέσῃ τὸ κύρος καὶ ἡ αἴγλη αὐτοῦ καὶ νὰ ὑποκατασταθῇ ὑπὸ τοῦ Ρώσου Πατριάρχου, ὅπερ ἀντίκειται εἰς τοὺς ἔχοντας αἰώνιον κύρος Ἱεροῦς Κανόνας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ δὴ τὸν 3ον τῆς Β' Οἰκουμενικῆς διαγορευόντα, «τὸν μέντοι Κων)πόλεως ἐπίσκοπον ἔχειν τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν Ρώμης ἐπίσκοπον, διὰ τὸ εἶναι αὐτὴν νέαν Ρώμην», καὶ τὸν 28ον τῆς Δ' ἐν Χαλκηδόνι Οἰκομ. Συνόδου, καθ' ὃν «οἱ ἑκατὸν πενήκοντα θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἀπένεμαν τῷ τῆς Νέας Ρώμης ἀγιωτάτῳ θρόνῳ εὐλόγως κρίναν-

τες, τὴν βασιλεία καὶ συγκλήτῳ τιμηθεῖσαν πόλιν καὶ τῶν Ἰσῶν ἀπολαύουσαν πρεσβείων τῆ πρεσβυτέρα βασιλίδι Ρώμῃ, καὶ ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς, ὡς ἐκείνην μεγαλύνεσθαι πράγμασι, δευτέραν μετ' ἐκείνην ὑπάρχουσαν καὶ ὥστε τοὺς τῆς Ποντικῆς καὶ τῆς Ἀσιανῆς καὶ τῆς Θρακικῆς διοικήσεως Μητροπολίτας μόνους, ἔτι δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς βαρβαρικοῖς ἐπισκόπους τῶν προσηρημένων διοικήσεων χειροτονεῖσθαι ὑπὸ τοῦ προσηρημένου ἀγιωτάτου θρόνου τῆς κατὰ Κων)πολιν ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας».

Ὁ δὲ 36ος κανὼν τῆς Στ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τὰ ἀνωτέρω ἀναγνωρίζων καὶ ἐπικυρῶν καθορίζει καὶ τὰ πρεσβεῖα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κων)πόλεως καὶ τὴν σειράν καὶ τὴν τάξιν τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων Πατριαρχείων διαλαμβάνων τὰ ἐξῆς: «τὸν Κων)πόλεως θρόνον τῶν Ἰσῶν ἀπολαύειν πρεσβείων τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης θρόνου καὶ ἐν τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκείνον μεγαλύνεσθαι πράγμασι... μεθ' οὗ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείων μεγαλοπόλεως ἀριθμείσθω θρόνος, εἶτα ὁ τῆς Ἀντιοχείων καὶ μετὰ τοῦτον ὁ τῆς Ἱεροσολυμιτῶν πόλεως».

Καὶ ἂν ἐλησμόνησαν οἱ Σλαυτικοὶ λαοί, ὅτι διὰ τῶν Ἑλλήνων μετεδόθη εἰς αὐτοὺς ὁ πολιτισμὸς καὶ ἀπὸ τὸν χριστιανικὸν πυρσὸν τοῦ ἑλληνικοῦ Βυζαντίου μετελαμπαδεύθη εἰς αὐτοὺς τὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας δι' ἑλλήνων ἱεραποστόλων, καὶ ὡς ἐκ τοῦτου, θὰ ἔπρεπεν οὗτοι ἐξ εὐγνωμοσύνης νὰ ἀποδώσωσι τὸ ὀφειλόμενον τίμημα καὶ εὐχαριστίας εἰς τὴν γαλουχήσασαν καὶ ἐκπολιτίσασαν αὐτοὺς ἑλληνικὴν φυλὴν καὶ οὐχὶ νὰ φανῶσιν ἐπίβουλοι ἐχθροὶ καὶ ἀγνώμονες πρὸς αὐτήν, ἡ Πανορθόδοξος συνείδησις θὰ ματαιώσῃ ὅπως οὐδέποτε τὰ σκότια καὶ ὑπουλα σχέδιά τῶν.

Καὶ ἂν ποτε συγκληθῆ Γενικὸν Συνέδριον τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν ἢ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἀπασῶν τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, τὸν πρῶτον λόγον θὰ ἔχη τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον *jure divino* συγκαλοῦν εἰς μίαν τοιαύτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἀπάσας τὰς Ὀρθοδόξους Χριστιανικὰς Ἐκκλησίας, δυνάμει τοῦ δικαιώματος, ὅπερ ἐκ τῶν Ἱερῶν Κανόνων κέκτηται.

Γνωστοῦ δ' ὄντος, ὅτι αἱ Σλαυτικαὶ Ἐκκλησίαι σήμερον ὑφίστανται τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Κομμουνισμοῦ καὶ εἰς οἰανδήποτε καὶ ἂν καταλήξωσιν ἀπόφασιν αἱ ὀλιστικαὶ ἀρχαὶ τοῦ κομμουνιστικοῦ καθεστώτος ἀσφαλῶς θὰ ἐπηρεάσωσιν αὐτάς, ἐπιβάλλεται ὅπως πᾶσα ἄλλη Ὀρθόδοξος Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, πιστῶς ἐγομένη τῶν παραδόσεων αὐτῆς, μηδαμῶς στέρξῃ νὰ συνεργασθῇ, καὶ μάλιστα ὑπὸ ὄρους ἀπαραδέκτους καὶ προϋποθέσεις ἀντικανονικάς, μετὰ τῶν σλαυτικῶν τοιούτων εἰς Γενικὸν Συνέδριον ἢ εἰς μέλουσάν τινα Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, συγκροτουμένην ἐν Μόσχᾳ, τῇ καρδίᾳ τοῦ Κομμουνισμοῦ, ἐπὶ ἀνυπολογίστῳ ζημίᾳ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς αὐτῆς συνειδήσεως.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω καταφαίνεται ὅτι ἡ Ἑλλη-

γικὴ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία καλεῖται καὶ πάλιν μεταπολεμικῶς νὰ διεξάγῃ γιγάντιον ἐκκλησιαστικὸν ἀγῶνα, τὸ μὲν κατὰ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν προπαγανδῶν αὐτῆς, τὸ δὲ κατὰ τοῦ σλαυκομμουνισμοῦ καὶ τῶν σλαυτικῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀλλὰ μὴν διὰ μέσου τῶν δύο τούτων Συμπληγάδων διερχομένη, θὰ ἐξέλθῃ ἄτρωτος καὶ ἰσχυρά, ἵνα, θεῖα συνάρσει, ἐπιτελέσῃ, ὡς καὶ ἐν τῷ παρελθόντι, τὸ σωτήριον καὶ ἐκπολιτιστικὸν αὐτῆς ἔργον ἐπ' ἀγαθῷ ἀπαξιάσῃ τῆς ἀνθρωπότητος.

† Ὁ Ζακύνθου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ

Εἰς τὰς δημοσιευθεῖσας ἐξαίρετους πληροφῶριαις περὶ τοῦ συγγραφῆς τῆς Βαβυλωνίας Δ, Κ. Βυζαντίου ὑπὸ τοῦ κ. Φάνη Μιχαλοπούλου ὅστις διορθώσας τὴν γλώσσάν του ἀναγινώσεται ἴαν εὐχαρίστως, ἐπιτραπήτω μοι νὰ προσθέσω τινὰ, τὰ ὅποια ἔγραψα καὶ ἄλλοτε (πρὸ βλ. ἔφημερ. Ἀθηνῶν «Ἀθῆναι» 9 Ἀπριλίου 1918 καὶ «Λαϊκὴ Φωνή», καθημερινὴ ἔφημερις Καλαμῶν, 24 Ἀπριλίου 1932) ὡς συμπλήρωμα τῶν ὄσων ἐδημοσίευσεν εἰς τὴν ἔφημερίδα «Ἀθῆναι» ὁ μακαρίτης Θεόδ. Βελιανίτης.

Ὁ μακαρίτης Βυζάντιος ὑπηρετήσεν ὡς Γραμματεὺς τῆς Νομαρχίας Καλαμῶν μετὰ τὸ 1840, ἐνθα ἤσκησέ καὶ τὴν Ἀγιογραφίαν, ὑπάρχουν δὲ μέχρι σήμερον εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς Ὑπαπαντῆς καὶ Προδρόμου Κσαμῶν φορηταὶ εἰκόνας μετὰ τὴν ὑπογραφήν «Ἔργον Δ. Κ. Βυζαντίου 1845». Ἡ ἀφορμὴ ἦτο ἡ ἐξῆς: Ἐν Καλάμαις, ἐκεῖ ἐνθα ὑπάρχει σήμερον ὁ μεγαλοπρεπῆς Μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Ὑπαπαντῆς, ὑπῆρχεν ἐπὶ Τουρκοκρατίας μικρὸς Βυζαντινὸς Ναός, τὸν ὅποιον ὄμως ὁ τοῦρκος Ἀγῶς εἶχε μεταβάλλει εἰς σταθλόν. Ἐκεῖ, ὅπως ἡ παράδοσις διασώζει, ὁ ἐκ τῶν προυχόντων Π. Τζάνες δι' ὀράματος ἐπληροφόρηθη ὅτι ὑπὸ τὸ δάπεδον τοῦ σταύλου ὑπάρχει εἰκὼν τῆς Θεοτόκου τεθαμμένη. Ἐνταῦθα ἀνασκάψας εὗρεν ὄντως τὴν Ἁγίαν εἰκόνα τῆς Θεοτόκου κρατούσης τὸ «Παιδίον Ἰησοῦν» μετὰ ἐπιγραφὴν «Ὑπαπαντῆ». Ἡ εἰκὼν ὄμως ἦτο καὶ ἔμπροσθεν παντελῶς κατεστραμμένη, ὥστε νὰ μὴ διακρίνεται, καὶ ὄπισθεν κεκαυμένη. Ἀνέλαβε λοιπὸν ὁ Ἀγιογράφος Βυζάντιος νὰ ἀνάπληρώσῃ τὸ πρόσωπον τῆς Εἰκόνας ἐπὶ χαλκοῦ, ὅπερ καὶ ἐπετέλεσε ἴαν ἐπιτυχῶς καὶ ἐφήρμοσεν ἐπὶ τῆς Εἰκόνας, στηρίξας τὸ τεμάχιον τοῦ χαλκοῦ ἐπὶ ἀργυροῦ ἐπενδύτου, διὰ δαπάνης δὲ τῆς Κυρίας Μπεϊζαντῆ Μαυρομιχάλη καὶ τῆς Κυρίας Βαρβάρας Βράχμαν τὸ γένος Τζάνε, συζύγου τοῦ ἐν Καλάμαις ἀποθανόντος Γερμανοῦ φιλανθρώπου ἱατροῦ Ν. Βράχμαν, εἰς τὸ μάρμαρον τοῦ τάφου τοῦ ὁποίου ἔχει ἐγγαγραχθῆ μακρὸν ποίημα, οὗ ἡ ἀρχή,

«Ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς ἑανθῆς

ὁ Βράχμαν Σαξωνίας

Ἀσκληπιάδης ἔξοχος φιλέλλην νεανίας»,

Η ΑΝΘΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΝΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΤΩΝ ΡΩΣΩΝ ΤΟΥ ΙΕ' ΑΙΩΝΟΣ ΚΑΙ ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΓΡΑΙΚΟΣ*

Ἀφ' ἧς ἐποχῆς οἱ ῥώσοι ἐδέχθησαν τὸ χριστιανικὸν βάπτισμα παρὰ τοῦ Βυζαντίου (989) μέχρι καὶ τοῦ μητροπολίτου Μόσχας Ἰσιδώρου (1436—1441) ἡ ῥωσικὴ Ἐκκλησία ἐτέλει ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν καὶ τὴν πνευματικὴν χειραγωγίαν τῆς Ἐκκλησίας ΚΠόλεως, τῆς ὁποίας ἀπετέλει μίαν τῶν μητροπόλεων. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἐξέλεγε καὶ ἐγκαθίστα ἑλληνας μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους ἐν Ῥωσίᾳ, εἰς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν ἀνεφέρετο ἡ χριστιανικὴ Ῥωσία κατὰ τὰ ἐκάστοτε ἀνακύπτοντα ἐκκλησιαστικὰ καὶ θρησκευτικὰ ζητήματα, ἀναγνωρίζουσα δὲ ἀπόλυτον τὸ κύρος τοῦ Βυζαντίου εἰς τὰ τῆς πίστεως καὶ τὰ τῆς λατρείας, εἶχε πάντοτε τὴν ἐγκαύχησιν, ὅτι τυγχάνει πιστὸς θεματοφύλαξ τῆς ἡν παρὰ τῆς ΚΠόλεως παρέλαβε θρησκείας.

Ἱστορικά τινα ὁμῶς γεγονότα ἀνέτρεψαν βαθμηδὸν τὰς μετὰ τοῦ Βυζαντίου θυγατρικὰς ταύτας σχέσεις τῆς Ῥωσίας μέχρι τοσοῦτου, ὥστε εἰς τοὺς ῥωσικοὺς ἐκκλησιαστικοὺς καὶ πολιτικοὺς κύκλους νὰ ἐνισχύεται ὁλονὲν ἡ πεποιθήσις περὶ παραφθορᾶς τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς ἡρώσεως τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἀνοθεύ-

*) Ὁμιλία ρηθείσα κατὰ τὴν ἑκτακτον τῆς Ἀκαδημίας συνεδρίαν τῆς 10 Μαΐου 1947.

ὅπερ ὡς ἐλέγετο τότε συνέταξεν ὁ ἐν Ἰταλίᾳ σπουδᾶσας φιλόμουσος δικηγόρος καὶ ἐπανειλημμένως βουλευτὴς Καλαμῶν Δημ. Ν. Τζάνες, ἀδελφὸς τῆς ἀφιερωτρίας Βράχμαν. Ἡ ζωγραφικὴ τοῦ Βυζαντίου τοῦ προσώπου τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Βρέφους ἐπὶ χαλκοῦ ἦτο λίαν ἐπιτυχῆς προκαλέσασα τὸν ἔπαινον τῶν κατοίκων, ἔκτοτε δὲ καὶ μέχρι τοῦ νῦν καθιερώθη ἵνα ἡ εἰκὼν αὕτη καταστῆ ἡ Ἐφέστιος ὅλης τῆς Μεσοσηνίας. Ἀτυχῶς ὁμῶς δὲν σώζεται μέχρι σήμερον τὸ ἔργον τοῦ Βυζαντίου. Εἰς τὰ 1910, ἂν δὲν ἀπατώμαι, τὴν ἐσπέραν τῆς Μεγάλης ἐορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς, ἐκ λάθους τοῦ νεωκόρου ἀφέθη κηρίον ἀνημμένον μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας, ἐξ οὗ προεκλήθη πυρκαϊὰ τοῦ Ναοῦ καὶ τὸ ἔργον τοῦ Βυζαντίου κατεστράφη, ἀνετέθη δὲ τότε ἡ κατασκευὴ ἐπὶ χαλκοῦ πάλιν τοῦ προσώπου εἰς τὸν μακαρίτην Ζωγράφον Ἰακωβίδην, τὸ ἔργον τοῦ ὁποίου λιτανεύεται κατ' ἔτος μέχρι σήμερον. Ἡ Εἰκὼν ὡς εἶχε ἐπὶ Βυζαντίου μὲ τὸ παλαιὸν τῆς πλαίσιον ὑπῆρχεν εἰς τὴν μεγάλην συλλογὴν χριστιανικῶν φωτογραφιῶν τοῦ μακαρίτου Ὑψηλοῦ καὶ Ἰδρυτοῦ τοῦ Χριστιανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου Γεωρ. Λαμπάκη.

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος ΙΕΖΕΚΙΗΛ

του καὶ ἀκραιφνοὺς μόνον παρὰ τοῖς ῥώσοις.

Τὰ γεγονότα ταῦτα ἦσαν τὸ μὲν ἡ φλωρεντινὴ οὐνία, τὸ δὲ ἡ ὑπὸ τῶν τούρκων κατάλυσις τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ἡ εἶδησις τῆς προσχωρήσεως τῆς Ἐκκλησίας ΚΠόλεως εἰς τὰς παπικὰς ἀξιώσεις, βεβαιωθείσα ὑπὸ τῆς προσπάθειας τοῦ Μόσχας Ἰσιδώρου νὰ προσδέσῃ καὶ τὴν ῥωσικὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὸ ἄρμα τοῦ Πάπα Ῥώμης, ἐκράτυνε παρὰ τοῖς ῥώσοις τὴν πεποίθησιν, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐνόθευσαν τὴν ὀρθοδοξίαν. Διὰ τοὺς ῥώσους, ὁ μετὰ τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ σύνοδον κατασταθεὶς ἐν ΚΠόλει Πατριάρχης Μητροφάνης Β' (1440—43) ἦτο οὐνίτης.

Ἡ οὐχὶ πολὺ μετὰ τὴν φλωρεντινὴν σύνοδον ἐπελθοῦσα ἄλωσις τῆς ΚΠόλεως ὑπὸ τῶν τούρκων, μοιραίως ἐκτοπίσασα ἐν τῇ συνειδήσει τῶν ῥώσων τὸ πρόσχημα τῆς φλωρεντινῆς οὐνίας, ἐχρησίμωσε δι' αὐτοὺς τὸ ὀριστικὸν πλῆγμα κατὰ τῆς ἐξαρτήσεως τῆς ῥωσικῆς Ἐκκλησίας ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Διὰ τοὺς ῥώσους, ὁ «ῥύπος» τῆς τουρκικῆς δεσποτείας κατεμόλυνε καὶ τὸν Πατριάρχην ΚΠόλεως, χειροτονία δὲ καὶ κατάστασις μητροπολίτου ἐν Ῥωσίᾳ ὑπ' αὐτοῦ θὰ μετέδιδεν οὐ μόνον τὸ μύλωμα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν δουλείαν εἰς τὴν ῥωσικὴν Ἐκκλησίαν. Ἡ εἰς τοὺς τούρκους ὑποδούλωσις τῆς ΚΠόλεως ἐβλάψε, κατὰ τοὺς ῥώσους, τὴν καθαρότητα τῆς ἑλληνικῆς ὀρθοδοξίας κατὰ τρόπον πολὺ χεῖρονα ἢ ἡ φλωρεντινὴ οὐνία, δὲν ἦτο δ' ἄρα ἐπιτετραμμένον νὰ συνεχισθῇ κοινωνία πρὸς Ἐκκλησίαν, ἧτις ἔπαυσε πλέον νὰ ἦνε ὀρθόδοξος. Ἐφ' ὅσον ὡς καθαρὰν ὀρθοδοξίαν οἱ τότε ῥώσοι ἐξελάμβανον τὴν ὡς πλείστην μεγαλοπρέπειαν τῶν ναῶν καὶ τοῦ τελετουργικοῦ μέρους τῆς λατρείας, ἡ δὲ ἄλωσις ἐπήνεγκε τὸν ἀφανισμόν τῆς γνωστῆς λατρευτικῆς λαμπρότητος οὐ μόνον ἐν τῇ βασιλευσούσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐν ὀλοκλήρῳ τῇ βυζαντινῇ αὐτοκρατορίᾳ, ἐπὶ πλέον δὲ ἡ τουρκικὴ κατὰκτησις μετέτρεψε πολλοὺς ναοὺς, καὶ δὴ τὸν πάντων περικαλλέστατον ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, εἰς μουσουλμανικὰ τεμένη, εἶχε δ' ἀπαγορεύσει τὴν χρῆσιν σταυρῶν ἐπὶ τῶν τροῦλων τῶν ναῶν καὶ τὰς κωδωνοκρουσίας, — ἔνεκα πάντων τούτων, διὰ τοὺς ῥώσους ἦτο λίαν δεδικοιολογημένον τὸ ἐν τινὶ τῶν γραμμάτων τοῦ τσάρου Ἰβάν Βασίλειβιτς εἰλικρινές, δι' αὐτόν, συμπέρασμα, ὅτι «ἡ ὀρθοδοξία τῶν ἑλλήνων ἤδη κατέρρευσε». Ἐκτοτε ἡ ῥωσικὴ Ἐκκλησία κατέστησεν ὀριστικὴν τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ Πατριάρχαι ΚΠόλεως ἐξηκολούθουν νὰ ἦνε ὀρθόδοξος. Ὁ διαδεχθεὶς τὸν ἀντικαταστήσαντα τὸν λατινισαντα ἑλληνα μητροπολίτην Μόσχας Ἰσιδωρον, Ἰωάνν. Θεοδόσιος (1461—1464) ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος, οὐτινος ἡ ἐκλογή καὶ ἐγκαθίδρυσις εἰς τὴν μητρόπολιν Μόσχας ἔλαβε τὴν ὑψίστην κύρω-

1. *Ε. Γολομπίνσκιη* Ἱστορία τῆς ῥωσικῆς Ἐκκλησίας τόμ. Β' τεύχ. I, Μόσχα 1900, σ. 510—511.

σιν ἀπ' εὐθείας ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἡγεμόνος Βασιλείου Βασιλειεβίτς, ἀποκλειστικῶς ἐν τῇ ἰδιότητι του ὡς διαδόχου τῶν ἐκλιπόντων ἐλλήνων αὐτοκρατόρων τοῦ ἤδη τελούντος ὑπὸ δουλείαν εἰς τοὺς ἀπίστους Βυζαντίου. Συνεπεία τοῦ ὑπὸ τῶν τότε ρώσων ἐντοπισμοῦ τῆς οὐσίας τῆς χριστιανικῆς θρησκείας εἰς μόνους τοὺς τύπους, εἰς μόνους τὰς ἐξωτερικὰς λατρευτικὰς ἐκδηλώσεις, μέχρι τῆς ἀλώσεως ἐνομιζέτο, ὅτι ἐν Ρωσίᾳ, διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸν ἄφθονον πλοῦτον τῆς παρὰ τοῖς ρώσοις λατρευτικῆς πράξεως, ὑπάρχει ὀρθοδοξία περισσοτέρα καὶ ἀνωτέρα ἢ ἐν Ἑλλάδι· μετὰ τὴν ἀλωσιν, ἡ περίσσεια καὶ ἡ ἀνωτέρας αὐτῆς τῆς ρωσικῆς ὀρθοδοξίας προήχθη εἰς ἀποκλειστικὴν μονορθοδοξίαν ἐνεκα τῆς ὁλοκληρωτικῆς τάχα ἐν Ἑλλάδι ἐκλείψεως τῆς ὀρθοδοξίας. Ὁ ρωσικὸς λαὸς ἀπέμεινεν ὁ μόνος ὀρθόδοξος ἐν τῇ οἰκουμένῃ λαός, οὗτου δὲ τοῦ λαοῦ τὴν βασιλείαν εἶχεν ὁ ὄψιν ὁ προφήτης Δανιὴλ ὁμιλῶν περὶ τεσσάρων βασιλείων, ὅταν ἡρμήνευεν ἐνώπιον τοῦ Ναβουχοδονόσορος τὸ γνωστὸν ὄνειρόν του : «Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλείων ἐκείνων—λέγεται ἐν τῇ προφητείᾳ τοῦ Δανιὴλ—ἀναστήσει ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν, ἣτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ διαφθαρήσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ λαῶ ἑτέρῳ οὐχ ὑπολειφθήσεται· λεπτυνεῖ καὶ λικμήσει πάσας τὰς βασιλείας, καὶ αὕτη ἀναστήσεται εἰς τοὺς αἰῶνας». Ἐναντὶ μίᾳ ἐρμηνείας, καθ' ἣν ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς ρωμαϊκῆς βασιλείας, μελλούσης τάχα νὰ διατηρηθῇ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου ὡς πρόμαχος καὶ φύλαξ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῆς ὀρθοδοξίας, κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν ρώσων τοῦ 15^{ου} αἰ. ἡ πραγματικότης ἀπέδειξεν, ὅτι τῆς αἰωνίας ταύτης βασιλείας κοίτις δὲν ἐπέπρωτο νὰ ἦνε διὰ παντὸς ἡ κυρία καὶ πραγματικὴ Ρώμη· προωρισμένον ἦτο ὅπως ἡ βασιλεία αὕτη μεταλλάσση τόπον : μετὰ αἰῶνας ἐπτὰ ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ ἡ παλαιὰ Ρώμη, δελεασθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεγάλου Καρόλου, περιέπεσε τάχα εἰς τὴν ἀρεσιν τοῦ Ἀπολλιναρίου, διὸ καὶ τὴν θέσιν αὐτῆς ὡς ὀρθοδόξου Ρώμης κατέλαβεν ἡ ΚΠολις ὡς νέα καὶ δευτέρα (ὀρθόδοξος) Ρώμη· μετὰ τὴν ἀλωσιν δὲ ταύτης θὰ ἔπρεπε νὰ ἐμφανισθῇ τρίτη ὀρθόδοξος Ρώμη, ὡς τοιαύτη δὲ—κατὰ τὴν πεποίησιν τῶν ρώσων—προωρίσθη νὰ καταστῇ ἡ Μόσχα. Ἡ τὸ κατ' ἀρχὰς ἀόριστος καὶ νεφελώδης αὕτη τῶν ρώσων ἀντίληψις, σὺν τῷ χρόνῳ μονιμώτερον ριζοῦμένη ὡς ἀναντίρρητον πλέον ἱστορικὸν γεγονός, διευτυπώθη, τέλος, κατὰ τρόπον ἀπερίφραστον, κυριολεκτικὸν καὶ δογματικὸν ὑπὸ τοῦ, ὡς ἐκ τούτου, διασήμου καταστάσαντος ἐν τῇ ρωσικῇ γραμματεῖᾳ μόναχοῦ τῆς ἐν Ψκῶφ μονῆς Ἐλεαζάρου Φιλοθέου (15^{ου}—17^{ου} αἰ.) διὰ τοῦ ἐξῆς ἀποφθέγματος : «*αἱ δύο Ρῶμαι ἔπεσαν, ἡ τρίτη ὁμως ἴσται, τετάρτη δὲ*

δὲν θὰ ὑπάρξῃ»—ἀπόφθεγμα κλασσικόν, κατὰ τὸν ἔκτοτε περιλάλητον ἐν τῇ ρωσικῇ ἱερᾷ γραμματεῖᾳ καὶ περισπούδαστον ἀνὰ τὴν Ρωσίαν. Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ κύρους καὶ τῆς αὐθεντίας τῆς δευτέρας Ρώμης-ΚΠόλεως, τρίτη καὶ τελευταία καὶ ὀριστικὴ πλέον Ρώμη ἀναδεικνύεται ἡ Μόσχα, ὡς ἡ μόνη κοίτις τῆς ὀρθοδοξίας ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, μετὸν τσάρον τῆς ὡς τὸν κληρονόμον καὶ διάδοχον τῶν ὀρθόδοξων βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Ὡς συνέπεια τῆς ρωσικῆς ταύτης· μονορθοδοξίας ἐπήλθεν ἡ διάρρηξις τῶν μετὰ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας σχέσεων τῶν ρώσων, ἐκδηλωθεῖσα εἰς ἐκλογὴν μητροπολιτῶν μόνον ρώσων καὶ μόνον ἐν Ρωσίᾳ.

Ταύτην τὴν κατάστασιν εἶπεν ἐν Ρωσίᾳ ὁ ὑπὸ τοῦ τσάρου Βασιλείου Ἰβάνοβιτς, υἱοῦ τῆς Σοφίας Παλαιολογίνας καὶ τοῦ τσάρου Ἰβάν Γ' Βασιλειεβίτς, ἐξ Ἁγίου Ὁρόου μετακληθεὶς τῷ 1516 εἰς Μόσχαν πρὸς μετάφρασιν ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς τὴν σλαβωνικὴν καὶ διόρθωσιν τῶν ἐσφαλμένων μεταφράσεων τῶν ρωσικῶν λειτουργικῶν βιβλίων διαπρεπέστατος Ἕλληνας μοναχὸς Μάξιμος, ὁ ἐν Ρωσίᾳ πασίγνωστος ὡς *Μάξιμος ὁ Γραικὸς* (1470—1556). Μία τῶν σπουδαιοτάτων ὑπηρεσιῶν, τὰς ὁποίας ὁ Μάξιμος προσέφερε διὰ συγγραφῶν κατὰ τὴν μακροχρόνιον, ὅσον καὶ μαρτυρικὴν αὐτοῦ δράσιν ἐν Μόσχᾳ, ὑπῆρξε καὶ ἡ ἀφύπνισις τῶν πνευμάτων ἐκ τῆς ὑπερφιάλου φαντασιώσεως τῆς ρωσικῆς μονορθοδοξίας. Εἰς ἔργον του φέρον τὸν τίτλον «*Κατὰ τῶν ἀρνούμενων εἰς τὸν Πατριάρχον ΚΠόλεως τὸ δικαίωμα νὰ καθιστᾷ εἰς Ρωσίαν μητροπολίτας ὡς τελούντα ἐν χώρᾳ ὑπεξουσία εἰς τοὺς ἀθῆους τρέφους*» λέγει : «Τὸν Πάπαν Ρώμης, ὡς ἐκπεσάντα τῆς χορείας τῶν ὀρθοδόξων ἀρχιερέων, ἄξιον καὶ δίκαιον καὶ σφόδρα ἀναγκαῖον εἶνε νὰ ἀποστρέψαθε καὶ νὰ ἀποκηρύττετε τὸν ἐν ΚΠόλει ὄμως Οἰκουμενικὸν Πατριάρχον, ἐμμένοντα ἐν τῇ ὀρθοδοξίᾳ καὶ τῷ θείῳ νόμῳ καὶ τηροῦντα μέχρι τοῦ νῦν τὴν χάριν τῆς χειροτονίας, διὰ ποίαν ἐνοχὴν ἀποκηρύττετε. Ὡ θαυμασίοι, ἀφοῦ μάλιστα προεπαγγέλλεσθε ἐνυπογράφως νὰ τηρήτε πιστῶς τοὺς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνες, ἀπὸ τῶν ὁποίων διδασκόμεθα νὰ μὴ ἀποχωρίζωμεθα τοῦ Πατριάρχου μας, ἐφ' ὅσον ὀρθοδόξως προσηγορεύεται τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας : Ἄν δέ, κατὰ δίκαιον τοῦ Θεοῦ κρίσιν, ἀπωλέσθησαν οἱ ὀρθόδοξοι βασιλεῖς καὶ ἀντ' αὐτῶν παρεχωρήθη νὰ βασιλεύσιν ἀπιστοὶ βασισταὶ καὶ διώκται τοῦ χριστιανισμοῦ, διὰ τοῦτον δὲ τὸν λόγον ἀπεχθάνεσθε τὴν ἀπὸ ΚΠόλεως χειροτονίαν, πρῶτιστα πάντων μάθετε ὅτι τὰ ἅγια οὐδαμῶς μολύνονται ἐκ τῆς δεσποτείας τῶν ἀσεβῶν, ὡς τοῦτο εἶνε φανερόν ἐκ τῆς ἐπὶ 300 ἔτη μετὰ τὴν Ἀνάληψιν μέχρι τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου κυριαρχίας τῶν ἀσεβῶν διωκτῶν τοῦ χριστιανισμοῦ ἐπὶ συμπάσης τῆς οἰκουμένης». «Ἡ Ἐκκλησία—διαπιστοὶ περαιτέρω ὁ Μάξιμος—ὡς ὁ ἥλιος ἔλαμπεν ἐν μέσῳ τῆς

ἀσεβείας, δι' ἀπειρῶν θαυμάτων καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἁγ. Πνεύματος κατακοσμουμένη, οὐδὲν δ' ἔθνος ἀπέστη αὐτῆς, ὡς τάχα μολυνθείσης ἐκ τῆς ἐπικυριαρχίας τῶν ἀσεβῶν...»¹. Εἰς τὸ αὐτὸ θέμα ἐπανέρχεται ὁ Μάξιμος καὶ εἰς ἄλλην πραγματείαν του ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τοῦ ὅτι οὐδαμῶς μολύνονται τὰ ἅγια κἂν ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατέχωνται ὑπὸ τῶν ἀγαρηνῶν». «Πρὸ τινῶν ἡμερῶν μοι ἔλεγες—ἔγραψεν ὁ Μάξιμος πρὸς τινὰ ῥώσον κληρικόν—ὅτι, ἰδίως σήμερον, Ἱερουσαλήμ εἶνε καὶ θά λέγεται ἡ βασιλεύουσα πόλις τῆς εὐσεβοῦς Ρωσίας μεγαλόνημος Μόσχα, διότι ἡ παλαιὰ Ἱερουσαλήμ ἠχρηστεύθη, ἐφ' ὅσον ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατέχεται ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν σαρακηνῶν· περὶ τοῦτου ἐπιθυμῶ νὰ εἶπω τινὰ πρὸς τὴν ὁσιότητά σου, διότι δὲν θεωρῶ ὀρθόν νὰ μὴ ἐκριζώσω ἀπὸ τὸν νοῦν σου τὴν ἐσφαλμένην ταύτην ἀντίληψιν.. Τὰ ἅγια δὲν ἀποβάλλουσι τὴν ἀγιότητά των κἂν ἔτι κατέχωνται αἱ πόλεις, κατὰ τὴν ἀνεξιχνίαστον τοῦ Κυρίου βούλησιν... Κατὰ τοὺς Πατέρας μάλιστα, μείζονα ἀξίαν ἔχει τὸ τιμᾶν ἄνθρωπον, ἢ πόλιν, ἢ χώραν, ὅταν θλίψιν μᾶλλον ἢ δόξαν καὶ ἔπαινον προκαλῆ ἡ κατάστασις των, διότι δὲν ἀφανίζονται τὰ ἐν αὐταῖς ἅγια. Ὡς ἄνθρωπος τρίβων τῶν Γραφῶν θὰ ὀφείλεις νὰ γνωρίζῃς, ὅτι, καίτοι ἐπὶ πολλὰ ἔτη μετὰ τὸν Σολομῶντα καὶ μέχρι τῆς αἰχμαλωσίας Βαβυλῶνος καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως (Ἱερουσαλήμ) καὶ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους ποικιλοτρόπως ἐμολύνθη ὁ ἱερὸς ναὸς καὶ ὑπὸ πολλῶν Ἰουδαίων βασιλέων δι' εἰδώλων καὶ εἰδωλοθῦτων, μάλιστα δὲ ὑπὸ τοῦ διαβοήτου ἐπὶ ἀσεβείᾳ ἀλλὰ καὶ θερμότητι μετανόια Μανασσοῦ, ἐν τούτοις οὐδαμῶς ἐμειώθησαν τὰ θαύματα.. Καὶ ἐν Σαμαρείᾳ ἑλληνικὰ ἐστήθησαν εἰδῶλα, ἀλλ' οὔτε τοῦτο ἐκώλυσε τὴν θεῖαν χάριν, οὐδ' ἠφανίσθη ἐκεῖθεν τὸ προφητικὸν χάρισμα.. Καὶ μετὰ τὴν ἐρήμωσιν δὲ τῆς χώρας ἐκείνης καὶ τὴν διασπορὰν τῶν κατοίκων τῆς, ἡ θεία χάρις δὲν ἐξέλιπεν, ἀλλ' ἐξηκολούθει νὰ ὑφίσταται ἐν αὐτῇ, οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῶν ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γῆ παρανομούντων Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ὅταν οὗτοι ἦσαν αἰχμαλῶτοι ἐν ξένην χώραν... διότι καὶ ἐκεῖ οἱ προφήται καὶ οἱ νομοδιδάσκαλοι ἐπεσκέπτοντο αὐτοὺς καὶ παρεμύθουν, στηρίζοντες εἰς τὴν πατριὸν πίστιν. Τὸ αὐτὸ καὶ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν σαρακηνῶν κατάκτησιν τῆς Ἱερουσαλήμ: ἡ χάρις τοῦ ἐκεῖ σταυρωθέντος καὶ ταφέντος Σωτῆρος δὲν ἀπέλιπε τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, ἀλλὰ παρέμεινεν ἀγιαζούσα καὶ δοξάζουσα αὐτὴν διὰ τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν ἔργων θεοφόρων πατέρων, ἀρχιερέων, ἱερέων καὶ ὁσίων μοναχῶν. Καὶ μαρτυρεῖ ἡ ἐπὶ Σωφρονίου ἐν Ἱεροσολύμοις σύνοδος, καὶ ἄλλη κατὰ τῶν εἰκονομάχων αὐτόθι, ὡς καὶ τὸ τοῦ Δαμασκηνοῦ «χαῖρε, Σιών ἅγια, Μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, Θεοῦ κατοικητήριον» σὺ

γὰρ ἐδέξω πρώτη ἄφεισιν ἀμαρτιῶν διὰ τῆς Ἀναστάσεως». «..Γνώριζε—διδάσκει ἐκ τῆς ἀφορμῆς ταύτης ὁ Μάξιμος—ὅτι τότε μόνον μολύνονται αἱ πόλεις τῶν πιστῶν καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ἅγια, ὅταν οἱ ἐν αὐταῖς ζῶντες ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ. Ἐφ' ὅσον ὅμως ἔχονται τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως καὶ δι' αὐτὴν ὑφίστανται κρατερῶς πᾶσαν θλίψιν καὶ προσβολὰς ὑπὸ τῶν ἀθέων ἀγαρηνῶν ἢ τῶν κακοδόξων αἰρετικῶν, τὰς πόλεις αὐτῶν μεταβαλλόντων εἰς φυλακάς, εἰς τὰς ὁποίας ἐγκλείονται οἱ θεοφόροι μάρτυρες, ἐφαρμόζεται ὁ περὶ τῶν ἔνεκεν δικαιοσύνης δεδιωγμένων μακαρισμός... Μὴ ὑποτίμα, λοιπόν, τὴν Ἱερουσαλήμ, ἣν ἠρετίσατο ὁ Κύριος κατοικητήριον ἑαυτῷ... Ἐπὶ τῆς γῆς μία ὑπάρχει καὶ εἶναι ἡ Ἱερουσαλήμ, καὶ μία εἶνε ἡ Ἰουδαϊκὴ γῆ: ἡ ἐν ἣ ὁ Χριστὸς ἐγεννήθη, καὶ ἐν Ἰορδάνῃ ἐβαπτίσθη, καὶ ἐπὶ τοῦ Θαβῶρ μετεμορφώθη, καὶ ἐπὶ τοῦ Γολγοθαῖ ἐσταυρώθη καὶ ἐτάφη ἐκεῖ που πλησίον, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀνέστη, καὶ κατὰ τὴν τεσσαρακοστὴν μετὰ τὴν Ἀνάστασιν ἡμέραν ἐκ τοῦ μέσου τῶν μαθητῶν του ἀπὸ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν εἰς οὐρανοὺς ἀνελήφθη»¹.

(Συνεχίζεται) ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ

1. Αὐτόθι XXIII.

ΕΙΣΗΓΗΣΙΣ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 1 ΚΑΙ 2 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ *

Δέον ἄλλωστε νὰ σημειωθῇ καὶ τοῦτο, ὅτι δηλαδὴ ἀπόσπασις μικροῦ τότε τμήματος ἀπὸ τὸ κλίμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τοῦ κεκτημένου ἀληθῶς ἀπέραντον δικαιοδοσίαν, δὲν ἐκλόνηζε τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία σήμερον ἔχει ἀποστερηθῆ τοῦ μέγιστου μέρους τῆς δικαιοδοσίας αὐτῆς, ἰδίᾳ μετὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀνταλλαγὴν τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ καὶ Ἀν. Θράκῃ ἑλληνικῶν πληθυσμῶν.

Ἡ διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 15 Μαρτίου 1833 συσταθεῖσα ἐπιτροπή, ἣς εἰσηγητὴς δὲν ἐξελέγη ἀλλ' ὠρίσθη παρὰ τῆς ἀρμοδίας Γραμματείας (ἔγγρ. 173 τῆς 25 Μαρτίου 1833) ὁ Θεόκλητος Φαρμακίδης καὶ Πρόεδρος ὑπῆρξεν ὁ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας Σπυρίδων Τρικούπης, δὲν ὑπῆρξεν εἰμὴ τύπος ἵνα περισσότερον ἔχη κύρος ἢ προκριθεῖσα λύσις.

Τὸ Διάταγμα τῆς 23 Ἰουλίου 1833 ἀπετέλεσε τὴν διακήρυξιν περὶ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας. Ἀπέβη οὕτω ἡ διακήρυξις αὕτη ὁ πρῶτος καταστατικὸς χάρτης τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος¹.

Ὁ βασιλεὺς εἶναι ὁ κατὰ τὸ διοικητικὸν μέρος ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀπέθεσε τὴν

¹) Συνεχία ἐκ τῆς σελ. 201.

1. Μαξίμου Ἔργα τόμ. Γ' Καζάν 1897, XXII. Πάντα τὰ ἐν Ρωσίᾳ ἔργα του ὁ Μάξιμος ἔγραψεν εἰς τὴν παλαιὰν ὀλαυονικήν.

1. Βλ. σχετικῶς Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, Ἱστορία κλπ., σελ. 96 κ. ἐ., Π. Πουλιτσά, σελ. 187 κ. ἐ. καὶ Γ. Ράμμου, σελ. 15 κ. ἐ.

ἄσκησιν τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ εἰς τὴν ἰδρυομένην Σύνοδον Ἀρχιερέων. Ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ὠρίσθη πενταμελής καὶ διορίζεται ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ὅστις ἐποπτεύει τὰ ἔργα τῆς διὰ βασιλικῆς ἐπιτροπῆς, ἄνευ παραστάσεως τοῦ ὁποῦ οὐδεμίαν ἀπόφασιν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἶναι ἔγκυρος.

Πρόδηλος εἶναι ὁ μέχρι σημείου τινος ἐπιρρασμός τοῦ συστήματος τούτου ἀπὸ τὸ βασιρικὸν κοινοιστόριον.

Τὰ γενόμενα προεκάλεσαν ἀντίδρασιν, ἥς κυρίως ὑπῆρξεν ἐκπρόσωπος ὁ Κ. Οἰκονόμος.

Ὁ Κ. Οἰκονόμος δὲν ἀπέκρουε τὴν ἀνακήρυξιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς αὐτοκέφαλον, ἀλλ' ἐφρόνει ὅτι ἔδει τοῦτο ν' ἀποβῆ ἀποτέλεσμα συμφωνίας μετὰ τοῦ Πατριαρχείου.

Ὅτω ὁ μὲν Θ. Φαρμακίδης ἐδίδασκεν ὅτι ἐκκλησία καὶ πολιτεία ἐν ἐστί, ὁ δὲ Κ. Οἰκονόμος τὸ ἀντίθετον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἐψηφίσθη τὸ Σύνταγμα τοῦ 1844, εἰς ὃ περιελήφθησαν τὰ ἄρθρα 1 καὶ 2 περὶ θρησκείας, τῶν ὁποίων εἶναι γνωστὸν τὸ κείμενον.

Ὁρίμαζεν ἐξ ἄλλου βραδέως ἡ ἰδέα τῆς διευθετήσεως τῶν σχέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Μεγάλῃς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὴν 31 Μαΐου 1850 ἡ Ἱερά Σύνοδος ἠτήσατο ἐγγράφως ὅπως ἡ Κυβέρνησις ἐπιδιώξῃ τὴν παρὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀναγνώρισιν τῆς Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας, τοῦ Θ. Φαρμακίδου εὐρεθέντος εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ παραιτηθῇ.

Τὴν 29 Ἰουνίου 1850 καθηγήσθη καὶ καθιερώθη ὁ περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας συνοδικὸς τόμος, τοῦθ' ὅπερ ἀνεκοινώθη εἰς ἀμφοτέρας τὰς Βουλὰς τὴν 28 Ἰουλίου 1850.

Διεμορφώθη οὕτω σύστημα ἰδιότυπον, ὅπερ εἶναι διάμεσον μεταξὺ τῶν ἀκραίων μορφῶν, τὰς ὁποίας δύνανται, κατὰ τὰ ἐν ἀρχῇ ἐκτεθέντα, νὰ προσλάβουν αἱ σχέσεις ἐκκλησίας καὶ πολιτείας. Τὸ σύστημα τοῦτο χαρακτηρίζεται ὡς σύστημα συναλληλίας¹, οὗτινος ἡ πρώτη μορφή ἀνευρίσκειται εἰς τὸ Βυζάντιον². Κατ' ἀκριβολογίαν παρ' ἡμῖν δὲν πρόκειται περὶ συναλληλίας, ἀλλ' οἰοῖται συναλληλίας. Κατὰ τὸ σύστημα τῆς ἀληθοῦς συναλληλίας ἀναγνωρίζεται ἀπολύτως ὁ αὐτοτελής καὶ κυρίαρχος χαρακτήρ τῆς τε πολιτικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, ἐνῶ παρ' ἡμῖν ὁ αὐτοτελής καὶ κυρίαρχος χαρακτήρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας δὲν εἶναι ἀπόλυτος, ἀλλ' ἐκπηγάζει ἀπὸ τὸ Σύνταγμα. Περὶ τῆς θεωρίας τῆς συναλληλίας γράφει ὁ Χρ. Ἀνδρουτσός³:

«Πρακτικῶς ὅμως, ὅσῳ εἶναι ἐπαρκῆς ἐν εἰρηνικῇ τῶν ἐξουσιῶν συμβίωσει, ὡς τοῦτο συμβαίνει κατὰ κανόναν ἐν Βυζαντίῳ, τόσῳ εἶναι καὶ ἀσυντελής καὶ ἀνίσχυρος ἐν ἐκρήξει ἐπι-

» δων καὶ πλανῶν, μὴ δυναμένη νὰ ἄρῃ τὰς
» προστριβὰς καὶ συγκρούσεις τὰς ἀναφουρέντας
» μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας ἐν τῷ κανονισμῷ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων». Καὶ πράγματι παρέβιάσθη πολλακίς ὁ Συνοδικὸς Τόμος.

Διεπράχθη οὕτω μέγα σφάλμα, δοθέντος ὅτι ἀσχέτως πάσης ἄλλης ἀπόψεως μέγιστον ἦτο τὸ συμφέρον τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους νὰ δώσῃ ἡ ἐλληνικὴ πολιτεία πρώτη τὸ παράδειγμα τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν Μεγάλῃν Ἐκκλησίαν. Τοῦτο ἐγένετο ἐπικρατησάσης τελικῶς τῆς ἀπόψεως ὅτι τῶν λεγομένων διοικητικῶν ἢ κοσμικῶν κανόνων κατισχύουν οἱ κοῖνοι νόμοι τῆς πολιτείας.

(Συνεχίζεται)

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΟΣ ΑΠΟΛΟΓΗΤΗΣ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΦΩΤΙΟΥ

[Ἀνταπόκρισις ἐκ Λονδίνου]

Ὁ διακεκριμένος Τσεχοσλοβάκος ρωμαιοκαθολικὸς θεολόγος καὶ ἱστορικὸς Δρ Φ. Ντβόρνικ, εἰς διάλεξιν τὴν ὁποίαν ἔδωκεν ἐνώπιον ἐκλεκτοῦ ἀκροατηρίου τὴν παρελθούσαν ἐβδομάδα εἰς τὸ Βασιλικὸν Κολλέγιον τοῦ Λονδίνου, ὄχι μόνον συνεφώνησε πρὸς τὰς ὀρθοδόξους ἀπόψεις περὶ τοῦ Μ. Φωτίου, ἀλλὰ καὶ ὑπερέβαλεν, ἐπιρρίψας ὄλας τὰς εὐθύναις διὰ τὸ σχίσμα ἐπὶ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Δρ Φ. Ντβόρνικ ἐτόνισεν ὅτι ἔθεσεν ὑπὸ τὴν κριτικὴν βάσανον ὅλα τὰ ἐλληνικὰ καὶ λατινικὰ ἔγγραφα καὶ συγγράμματα τῆς ἐποχῆς καὶ ἐργάσθη μὲ ἀμεροληψίαν ἐπὶ συνεχῇ ἔτη διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὰ συμπεράσματα ταῦτα.

Ἡ Ἀνατολή ὀλόκληρος θεωρεῖ τὸν Μέγαν Φώτιον ὡς τὸν μεταλαμπαδευτὴν τῆς κλασσικῆς γνώσεως πρὸς τὰς μελλούσας γενεάς, ἡ δὲ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τὸν συγκαταλέγει μάλιστα καὶ μεταξὺ τῶν ἁγίων καὶ τὸν θεωρεῖ ὡς τὸν τελευταῖον μάρτυρα τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων τῶν πατέρων τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων. Ἀλλὰ ἡ Δύσις τὸν ἐθεώρησε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ τὸν θεωρῇ ὡς τὸν διαστροφέα τῶν Παπικῶν Γραμμάτων καὶ τὸν ὀργανωτὴν τοῦ Σχίσματος μὲ τὸν σκοπὸν ἐκκλησιαστικῆς ἐπικυριαρχίας εἰς τὴν Ἀνατολήν. Τὴν ἀντιλήψιν αὐτὴν ὁ Δρ Ντβόρνικ τὴν ἀποδίδει εἰς πλήρη ἄγνοιαν τῶν πραγματικῶν γεγονότων καὶ εἰσηγεῖται ὅτι μόνον πλήρης ἀποκατάστασις τοῦ ὄνοματος καὶ τῆς καλῆς πίστεως τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς παρὰ τῇ Δυτικῇ Ἐκκλησίᾳ θὰ ἀποδώσῃ δικαιοσύνην εἰς τὸν τόσον κατηγορηθέντα ἱεράρχην.

Τὸ κυριώτερον λάθος διὰ τὴν δημιουργίαν τοιαύτης ἀντιλήψεως ὑπῆρξεν ἡ ἐξέτασις τοῦ Πατριάρχου Φωτίου ἀπὸ μόνῃς τῆς ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς, χωρὶς νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψει ἡ πολιτικὴ κατάστασις τῆς ἐποχῆς. Κατὰ τὴν Δυτικὴν Ἐκκλησίαν, ὁ Φώτιος κατέλαβε παρα-

1. Βλ. Χρ. Ἀνδρουτσόου, σελ. 30.

2. Βλ. Χρ. Ἀνδρουτσόου, σελ. 9 κ.έ.

3. Βλ. Χρ. Ἀνδρουτσόου, σελ. 30.

νόμως τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον, ἀφοῦ ἐδολοπλόκησε μετὰ τῶν κυβερνώντων διὰ τὴν ἐκθρόνισιν τοῦ Ἰγνατίου, ὅστις ἦτο ὁ νόμιμος κάτοχος τοῦ θρόνου. Καί μὲ σκοπὸν νὰ περιφρονήσῃ τὰς διαμαρτυρίας τοῦ Πάπα διὰ τὴν παράβασιν τῶν Ἱερῶν Κανόνων, διέστρεψε δὴθεν τὰς ἐπιστολάς τοῦ Πάπα πρὸς ἴδιον ὄφελος.

Ἡ ἀλήθεια ὅμως, ἐτόνισεν ὁ Δρ Ντβόρνικ, δὲν εἶναι αὕτη. Τούναντίον ἀπὸ τὴν μελέτην ὄλων τῶν ἐγγράφων ἐξάγεται, ὅτι ὁ Ἰγνάτιος παρητήθη οἰκειοθελῶς τοῦ θρόνου μὲ τὴν ἐλπίδα ὅπως εἰρηνεύσουν μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν τὰ δύο ἀντιμαχόμενα θρησκευτικὰ στρατόπεδα εἰς τὸ Βυζάντιον. Καί ἐπειδὴ ἠπειλοῦντο ταραχαί, ἂν ἡ συνήθης ἐκλογὴ ἐλάμβανε χώραν, ἡ Κυβέρνησις ἐθεώρησεν ὀρθὸν νὰ προκηρύξῃ τὸν Σοφὸν Καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κων)πόλεως ὡς Πατριάρχην, δηλ. τὸν Φώτιον, ὅπως ἄλλωστε ἐπραξέ καὶ ἡ Αὐτοκράτειρα Θεοδώρα εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἰγνατίου. Τελικῶς δὲ καὶ αἱ δύο παρατάξεις ἐδέχθησαν τὴν ἐκλογὴν καὶ τὴν ἐνθρόνισιν τοῦ Φωτίου, οὐδὲ ἐγένετο ἔνστασις ἀπὸ οἰανδήποτε παράταξιν διὰ τὸ ὅτι ἀνήλθεν ἀπὸ λαϊκὸς ὄλους τοὺς βαθμοὺς τῆς ἱερωσύνης εἰς διάστημα μιᾶς ἐβδομάδος.

Ἐπειδὴ ὁ Πάπας Νικόλαος ὁ Α΄ ἤκουσε διαδόσεις περὶ διαφωνίας εἰς τὸ Βυζάντιον διὰ τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον, ἐνόμισεν ὅτι ἡ περίπτωσις ἦτο πολὺ κατάλληλος νὰ ἐπέμβῃ καὶ νὰ ἐπιβάλλῃ ἐκ νέου ἐπὶ τῆς Ἀνατολῆς τὴν αὐθεντίαν τοῦ Ἐπισκόπου τῆς Ρώμης.

Ὅταν ὅμως ὁ Πάπας Νικόλαος ἐπέτυχεν ν' ἀποσπάσῃ τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Βυζαντίου, ἦτο ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ ὄχι ὁ Πατριάρχης Φώτιος ἐκεῖνος ὅστις ἐκάλεσε Σύνοδον ὄλων τῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς πρὸς διαμαρτυρίαν. Καί ἦτο ἡ Σύνοδος αὕτη, ἡ ὁποία κατηγόρησε τὸν Πάπαν ὅτι καταχρᾶται τῶν δικαιωμάτων του καὶ τὸν ἀφώρισε.

Ὁ νέος Πάπας, ἐτόνισεν ὁ Δρ Ντβόρνικ, ἐπεχείρησε σοβαρῶς ν' ἀκολουθήσῃ διάφορον καὶ πλεόν συνετὴν πολιτικὴν ἔναντι τοῦ Πατριάρχου Φωτίου, ἀλλὰ προτοῦ τὴν θέσιν εἰς ἐφαρμογὴν ἐπληροφορήθη, ὅτι ἡ ἑτέρα πολιτικὴ μερὶς εἰς τὸ Βυζάντιον κατέλαβε τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν μὲν Φώτιον ἀπέστειλεν εἰς ἔξορίαν, ἐπανέφερε δὲ τὸν Ἰγνάτιον ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ἀργότερον, ὡς εἶναι γνωστὸν, ὁ Αὐτοκράτωρ Βασιλεὺς ἐπανάφερε καὶ πάλιν τὸν Φώτιον, τοῦ ὁποίου ἡ συνεννόησις καὶ ἡ φιλικὴ διευθέτησις τῶν τοῦ θρόνου μετὰ τοῦ Ἰγνατίου ἐπρόκειτο νὰ ἐπισφραγισθῇ ἀπὸ συγκληθησομένην νέαν Σύνοδον.

Ἐνταῦθα ὁ Δρ Ντβόρνικ ἰσχυρίζεται ὅτι ὁ θρύλος περὶ Φωτίου οὐδέποτε θὰ ἐγεννᾶτο, ἂν ἡ Σύνοδος αὕτη ἐπρόφθανε νὰ συγκληθῇ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἰγνατίου. Ὅταν ὅμως οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα ἔφθασαν εἰς Κων)πολιν, ὁ Ἰγνάτιος δὲν εὕρισκετο εἰς τὴν ζωὴν, ἐν ὅ-

ψει δὲ τῆς νέας καταστάσεως, αὐτοὶ οὗτοι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα ἀπεφάσισαν νὰ μεταβάλουν ἐπὶ τὸ προότερον τὸ περιεχόμενον τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Πάπα. Ἐνα δὲ ἄλλο σοβαρὸν γεγονός, τὸ ὁποῖον τοὺς ἐξηνάγκασε νὰ μεταβάλουν τὰς ἀπόψεις τοῦ Πάπα, εἶναι τὸ ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ οἱ Ἄραβες εἶχον καταλάβει τὴν Σικελίαν, ἡ δὲ ἐπικοινωνία μετὰ τῆς Ρώμης καθίστατο ἐξαιρετικὰ δύσκολος.

Ἐπιστεύθη, οὐχὶ ὀρθῶς, ἀργότερον, ὅτι δὴθεν ὁ Πάπας ἀπέρριψε τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ταύτης καὶ ὅτι οὗτος καὶ οἱ διάδοχοί του ἀφώρισαν τὸν Φώτιον.

Ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτὸς εἶναι τελειῶς φανταστικός, ἐτόνισεν ὁ Δρ Ντβόρνικ. Ὁ Πάπας Ἰωάννης ὁ Ζ΄ ἀργότερον παρεδέχθη τὰς ἐξηγήσεις τοῦ Φωτίου περὶ μεταβολῆς τῶν Παπικῶν ἐπιστολῶν καὶ ἐπεκύρωσε τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου.

Εἶναι ἀπὸ πολλοῦ γνωστὸν ὅτι ὁ Δρ Ντβόρνικ ἐργάζεται ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, τὰ δὲ πορίσματα τῶν μελετῶν του πληροφοροῦμαι ὅτι πρόκειται νὰ δημοσιεύσῃ προσεχῶς.

Ποιαν θέσιν θὰ λάβῃ ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία ἀπέναντι τῶν ἀπόψεων τοῦ Δρος Ντβόρνικ καὶ τῶν ἱστορικῶν πορισμάτων του, εἶναι ἄγνωστον ἀκόμη. Εἶναι ὅμως πολὺ δύσκολον νὰ πιστευθῇ ὅτι θὰ ἀποφασίσῃ νὰ ἐπανεξετάσῃ τὸ ζήτημα τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Φωτίου. Νομίζω ὅμως ὅτι ἡ Ἀγγλικανικὴ Ἐκκλησία δὲν ἔχει κανένα λόγον ν' ἀρνηθῇ τὰ πορίσματα τοῦ διαπρεποῦς ἐπιστήμονος καὶ ν' ἀποκαταστήσῃ τὸν Φώτιον, πράγμα τὸ ὁποῖον θὰ τὴν ἐξυψώσῃ πολὺ εἰς τὰ ὄμματα τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.

Λονδίνον, 15 Μαΐου 1947

ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΚΥΚΚΩΤΗΣ

Διάκονος τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ

Ἁγ. Σοφίας Λονδίνου

ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΝ ΚΙΝΗΣΙΝ

Ἡ προπαρασκευαστικὴ συνδιάσκεψις τοῦ Bossey

(Γενεὴν)

Ἀπὸ 22—27 ἔ. ἔ. συνήλθεν ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Ἰνστιτούτῳ τοῦ Bossey (παρὰ τὴν Γενεύην) ἐπιστημονικὴ συνδιάσκεψις συγκροτηθεῖσα ἐκ 50 ἀντιπροσώπων 18 χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, καὶ δὴ ὄχι μόνον θεολόγων, ἀλλὰ καὶ χριστιανῶν νομομαθῶν καὶ κοινωνιολόγων κλπ., ἀνηκόντων πάντων εἰς τὰς πέντε εἰδικὰς ἐπιτροπείας, εἰς ἃς ἔχει κατανεμηθῇ τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον τοῦ μέλλοντος νὰ συνέλθῃ κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1948 ἐν Amsterdam παγκοσμίῳ ἐκκλησιαστικῷ συνεδρίῳ μὲ κύριον θέμα «Ἡ ἀταξία τοῦ κόσμου καὶ τὸ σωτηριῶδες σχέδιον τοῦ Θεοῦ». Τοῦτου δὲ ἀκριβῶς τοῦ συνεδρίου, εἰς ὃ ἐδήλωσεν ἐπισημῶς συμμετοχὴν καὶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία, ἡ ἐπιστημονικὴ προπαρασκευῆ ἀπε-

τέλει τὸν σκοπὸν τῆς εἰρημένης συνδιασκέψεως. Τὴν ὀρθόδοξον θεολογικὴν ἐπιστήμην ἐξέπροσώπησαν ὁ καθηγητὴς τοῦ ἐν Παρίσι τοῦ Ρώσικοῦ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου κ. Γ. Φλορόβσκη καὶ ὁ καθηγητὴς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου κ. Π. Μπρατσιώτης, τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀλιβιζάτου προσκληθέντος καὶ μὴ μεταβάντος εἰς τὴν συνδιάσκεψιν ταύτην. Ὁ κ. Μπρατσιώτης μετέσχε τῶν συνεδριῶν τῆς τε εἰδικῆς βιβλικῆς ἐπιτροπείας ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἑλλοῦ καθηγητοῦ κ. J. Baillie καὶ τῆς ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἑλλοῦ ἐπισκόπου καὶ πρῶην καθηγητοῦ κ. Stephen Neill Β' ἐπιτροπείας, ἧς τὸ θέμα εἶναι «*Τὸ σωτηριῶδες σχέδιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀνθρωπίνῃ μαρτυρία*». Ἐν τῇ συνδιασκέψει ταύτῃ, ἧς τὴν σπουδαιότητα ἀνέδειξεν ἐν τῷ εἰσαγωγικῷ του λόγῳ ὁ γεν. γραμματεὺς τοῦ προσωρινοῦ οἰκουμενικοῦ συμβουλίου κ. W. Visser 't Hooft, χαρακτηρίσας αὐτὴν ὡς τὴν ἀπαρχὴν τοῦ παγκοσμίου ἐκκλησιαστικοῦ συνεδρίου, ἀνεσκοπήθη ἢ μέχρι τοῦδε γενομένη ἐν ἐκάστη ἐπιτροπείᾳ προπαρασκευαστικῆ ἐργασίᾳ, ἀνεγνώσθησαν καὶ ἐκρίθησαν τὰ μέχρι τοῦδε παρασκευασθέντα δημοσιεύματα, τὰ μέλλοντα νὰ περιληφθῶσιν εἰς ἕκαστον τῶν πέντε τόμων, οἵτινες θὰ ἀποτελέσωσιν τὴν βάσιν τῶν συζητήσεων τοῦ μεγάλου συνεδρίου. Ἐπίσης ἀνεγνώσθησαν καὶ ἐτροποποιήθησαν τὰ πορίσματα τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων ἐν ἐκάστη ἐπιτροπείᾳ ἐργασιῶν, ἅτινα ἐπίσης θὰ ἀποτελέσωσιν βάσιν τῶν συζητήσεων τοῦ ἐν λόγῳ συνεδρίου. Εἰς τὸν κ. Μπρατσιώτην ἀνετέθη ἡ συγγραφὴ μελέτης περιληφθησομένης εἰς τὸν τόμον τῆς Β' ἐπιτροπείας περὶ τοῦ ἐν τῇ ἑλληνικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπιτελουμένου εὐαγγελιστικοῦ ἔργου.

Σημειωτέον ὅτι θὰ ἐκδοθῇ καὶ εἰδικὸς ὀρθόδοξος τόμος, εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ ὁποίου θὰ συνεργασθῶσιν, πρὸς τοῖς Ρώσσοις θεολόγοις τῶν Παρισίων, καὶ οἱ ἡμέτεροι καθηγηταὶ κ. κ. Ἀλιβιζάτος, Μπρατσιώτης καὶ Βέλλας.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ

ΤΩΝ ἈΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ἘΝ ἈΘΗΝΑΙΣ

Τὸ ἑσπέρας τῆς 18 Ἰουλίου ἀφίχθη εἰς Ἀθήνας δεκατετραμελής ἀντιπροσωπεία τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ Συμβουλίου τῶν Ἀμερικανικῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τοῦ ἰδιοκτῆτου ἀεροπλάνου τοῦ Ὁργανισμοῦ. Ἡ ἀντιπροσωπεία εἶχεν ἐπισκεφθῆ προηγουμένως τὴν Πολωνίαν, τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὴν Γαλλίαν, αἱ Ἐκκλησίαι τῶν ὁποίων, ὡς καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἔλαβον οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν ἐκ μέρους τῶν Ἀμερικανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ διαπιστώσῃ τὴν ἔκτασιν τῶν καταστροφῶν καὶ νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν ἀναγκῶν τῶν χωρῶν τούτων. Τοῦς ἀφίχθέντας ἀμερικανοὺς ἀντιπροσώπους ἐδέχθη τὰς προμεσημβρινὰς ὥρας τοῦ Σαββάτου, 19 Ἰουλίου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν κ. Δαμασκηνὸς μετὰ τῶν μελῶν τῆς Συνο-

ΚΑΙ ἈΛΛΑΙ ΣΥΝΗΓΟΡΙΑΙ

Ὁ Σεβασμ. Μητροπολίτης Θεσσαλιώτιδος κ. Ἰεζεκιὴλ δευτερολογῶν ἐν τῇ «Ἐκκλησίᾳ» τῆς 1ης Ἰουλίου παρετήρησεν, ὅτι «ἡ λέξις Πρωτοπρεσβύτερος οὐδαμῶς ἀναφέρεται» καὶ ὅτι «εἰς οὐδεμίαν ἐκ τῶν πηγῶν γίνεται μνεῖα τοῦ νεοφανοῦς τίτλου». Προσῆγαγε δὲ ὡς ἐπιχειρημα πρὸς στήριξιν τῶν ἀπόψεων του καὶ τὸ ὅτι χειρόγραφον τοῦ ΙΖ' αἰῶνος μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν «Ὀφφικια ὡς ἡ παλαιὰ ἔχει παράδοσις», ἀναφερόμενον εἰς τὸν Α'. τόμον τοῦ Καταλόγου τῆς Πατριαρχικῆς Βιβλιοθήκης Ἀλεξανδρείας, «οὐδεμίαν ποιεῖται μνεῖαν περὶ πρωτοπρεσβυτέρων» καὶ συνάγει ἐντεῦθεν, ὅτι τὸ ἀξίωμα τοῦτο «ὡς ἕωλον πρέπει νὰ ἀποβληθῇ».

Καίτοι μετὰ τὰ ὑπ' ἐμοῦ ἐκτεθέντα περὶ τοῦ ἐν λόγῳ ὀφφικίου ἢ τοιαύτη ἀντίληψις ἀπεδείχθη ὅλως ἀβάσιμος, ἐν τούτοις, ὑπαίκων εἰς τὴν διαπλείστων ἐπιστολῶν ἐκφρασθεῖσαν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπανέλθω μετὰ τὴν δευτερολογίαν τοῦ Σε-

δικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν σχέσεων μετὰ τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν Σεβ. Μητροπολίτου Φθιώτιδος κ. Ἀμβροσίου καὶ τῶν Καθηγητῶν κ. Α. Ἀλιβιζάτου καὶ Ι. Καρμίρη ἐν τῷ μεγάρῳ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, ὅπου καὶ ἐγένετο μακρὰ σύσκεψις, καθ' ἣν ἡ διαχειρισθεῖσα τὴν χορηγηθεῖσαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν ἐκ μέρους τῶν ἀμερικανικῶν Ἐκκλησιῶν Συνοδικῆ Ἐπιτροπῆ ἐξέθεσε τὸν τρόπον τῆς διαθέσεως αὐτῆς καὶ ὑπέδειξε τὰς ὑφίσταμένας ἔτι ἀνάγκας τῆς ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Κατὰ τὰς ἀπογευματινὰς ὥρας τῆς αὐτῆς ἡμέρας ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἐδεξιώθη τοὺς ξένους ἀντιπροσώπους ἐν τῷ οἴκῳ του, ἐνθα προσῆλθε καὶ ἡ Α. Θ. Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Κύριος Μάξιμος μετὰ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Λαοδικείας καὶ Ἀττικῆς. Εἰς τὴν δεξιῶσιν παρέστησαν καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις πρεσβευτὴς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν κ. Μὰκ Βῆ, ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐργασίῶν καὶ Παιδείας κ. Παπαδημοῦ, ὁ μόνιμος Ὑφυπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν κ. Πιπινέλης ὡς καὶ τὰ μέλη τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς. Τὴν Κυριακὴν τὰ μέλη τῆς ἀντιπροσωπείας παρηκολούθησαν τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ Καθεδρικῷ Ναῷ, ὅπου ἐχοροστάτησεν ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἐν συνεχείᾳ δὲ ἐπισκέφθησαν τὸν καταστραφέντα κατὰ τὴν ἐμπόλεμον περίοδον Ἱ. Ναὸν τῆς Ἀγίας Τριάδος Πειραιῶς ὡς καὶ τὴν Ριζάρειον Σχολὴν. Τὴν μεσημβρίαν παρετέθη εἰς τὴν ἀντιπροσωπείαν γεῦμα ἐν τῇ Ἱ. Μονῇ Πεντέλης, ὅπου καὶ ἐσυνεχίσθη ἡ ἀνταλλαγὴ σκέψεων μετὰ τῶν μελῶν αὐτῆς καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας σχετικῶς μετὰ τὸν σκοπὸν τοῦ ταξιδίου τῶν. Τὴν 3ην ἀπογευματινὴν τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ ἀντιπροσωπεία ἀνεχώρησεν ἀεροπορικῶς διὰ Ρώμην.

βασμιωτάτου, παρακαλῶ νά μοι παραχωρηθῆ ὀλίγος ἀκόμη χώρος διὰ νά προσθέσω ὀλίγα ἔτι συμπληρωματικά τοῦ θέματος.

Ὡς ἀνεπτύχθη ἐν τῇ περί τοῦ ἀξιώματος τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου μελέτη μου, τὸ ἀξίωμα τοῦτο γνωρίζει ἀνεκάθευ ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ μέχρι σήμερον. Μαρτυρία ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν πηγῶν, πρακτικά Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ὑπομνηματισταὶ καὶ ἐρμηνευταὶ τῶν ἱερῶν Κανόνων, σπουδαῖαι ἐπιγραφαί, βυζαντινοὶ καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς, Εὐχολόγια περιέχοντα «ἀκολουθίαν καὶ εὐχὴν ἐπὶ προχειρίσει πρωτοπρεσβυτέρου», ἀποφάσεις πατριαρχικαὶ καὶ συνοδικαί, ἐπιστημονικαὶ ἀνακρινώσεις ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἀκαδημίᾳ, κανονολόγοι, αὐτὴ καθ' ὅλου ἡ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας γνωρίζουν τὸ ἀξίωμα τοῦτο. Ὁ ὄρος «Πρωτοπαπᾶς» δὲν εἶναι διάφορος τοῦ ὄρου «Πρωτοπρεσβύτερος». Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ, ἐξ ὧν γνωρίζομεν, χρησιμοποιοῦνται ἀμφότεροι οἱ ὄροι πρὸς δῆλωσιν τοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος. Καὶ οἱ ὄροι «ἀρχιπρεσβύτερος», «πρωτοῖερέως», «πρῶτος τῶν ἱερέων» εἶναι ταυτόσημοι. «Πρωτοπρεσβύτερος, idem qui Ἀρχιπρεσβύτερος, Πρωτοπαπᾶς καὶ πρωτοῖερέως, πρῶτος πρεσβύτερος» (Ducange I 1224, 1225). Ὁ Νικόδ. Μίλλας σημειοῖ:

«Ὁ πρῶτος τῶν πρεσβυτέρων τῆς ἐπισκοπῆς ἔφερε τὸν ἀνώτατον βαθμὸν, καλούμενος πρωτοπρεσβύτερος ἢ πρωτοπαπᾶς, ὅστις κατὰ τὴν χρῆσιν τῆς ἐπισκοπῆς ἦν ἐπιτετραμμένος πάσας τὰς ὑποθέσεις αὐτῆς ἀντὶ τοῦ ἐπισκόπου. Ὁ πρωτοπαπᾶς ἐξήσκει τὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ ἀνεξάρτητος, ἔχων παρ' ἑαυτῷ πρεσβυτέρους τινὰς καὶ διακόνους ὡς βοηθοὺς, ἐν οἷς εἷς ἀρχιδιάκονος ἢ πρωτοδιάκονος». «Ἐκ τοῦ ἀξιώματος τοῦ πρεσβυτέρου παρήχθησαν οἱ ἀρχιπρεσβύτεροι (πρωτοπρεσβύτεροι, πρωτοπαπᾶι). «Τὸ κατ' ἀρχὰς ἀνετίθετο ἡ ἐποπτεία πολλῶν ἐνοριῶν τῆς ἐπισκοπικῆς ἐπαρχίας εἰς τοὺς καλουμένους χωρεπισκόπους. Ὅρισθέντος δὲ βραδύτερον διὰ τοῦ Στ' Κανόνος τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, ὅτι ἐν κώμαις καὶ μικραῖς πόλεσι δὲν πρέπει νά χειροτονηταὶ ἐπίσκοπος, περιήλθε τὸ ἐπισκοπικὸν τοῦτο δικαίωμα εἰς εἰδικούς πρεσβυτέρους, τοὺς καλουμένους περιοδευτάς, οἵτινες ἐξήσκουν αὐτὸ ἦτοι μόνιμως διαμένοντες ἐν ὀρισμένοις τόποις, ἢ περιοδεύοντες κατ' ἐντολὴν τοῦ ἀρμοδίου ἐπισκόπου. Ἐκ τοῦ ἰδρύματος τούτου ἀνεπτύχθησαν σὺν τῷ χρόνῳ μόνιμα ἐποπτικά τῶν διαφόρων δισμερισμάτων τῆς ἐπισκοπῆς ὄργανα, ἅτινα ἐν ταῖς κανονικαῖς πηγαῖς τιτλοφοροῦνται διαφόρως τῶν λοιπῶν πρεσβυτέρων, συνήθως ὁμοῦς καλοῦνται οὗτοι ἀρχιπρεσβύτεροι (πρωτοπαπᾶδες)» (Τὸ Ἐκκλῆσ. Δίκαιον κλ. Μετάφρ. Μελ. Ἀποστολοπούλου, Ἀθ. 1906 σ. 344, 347, 563. Βλέπε καὶ ἐρμην. Βαλσαμίδου εἰς τὸν I' Καν. τῆς ἐν Ἀντιοχ. Συνόδου, (Σύνταγμα Γ' 142).

Ὁ Χρυσάνθος Ἱεροσολύμων (1707—1731) εἰς τὸ γνωστὸν περὶ τῶν ὀφθικῶν κλ. ἔργον του (σελ. 39) λέγει τὰ ἀκόλουθα:

«Περὶ τοῦ πρωτοπαπᾶ, ὅστις καὶ πρωτοῖερέως καὶ πρωτοπρεσβύτερος λέγεται... Ἀριθμεῖται τρίτος εἰς τὴν ἕκτην πεντάδα, ὅπως, ὡς φαίνεται, μετὰ ταῦτα νά προεβιβάσθη πολλὰ ἀνώτερα τὸ ὀφθικὸν αὐτοῦ, διότι τὰ ὀφθικά ὅπου ἦτον ὑστερον ἀπὸ τὴν τρίτην πεντάδα, ἐλέγοντο ὀφθικά τοῦ εὐωνύμου χοροῦ, καὶ περὶ τούτου λέγουσιν ἄλλα Τακτικά, ὅτι ἴσταται ἐπάνω τῶν ὀφθικῶν τοῦ ἀριστεροῦ χοροῦ, καὶ ἂν δὲν προε-

βιβάζετο δὲν ἦτο πρῶτος, ἀλλὰ δέκατος τρίτος κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Κουροπαλάτου ὅπου ἀκολουθοῦμεν ἐν ταῦθα. Λοιπὸν τοῦτος ἴσταται ἐπάνω τῶν ὀφθικῶν τοῦ εὐωνύμου χοροῦ, ὅστις καὶ πρωτοπρεσβύτερος λέγεται. «Ὅταν λειτοῦ, γῆ ὁ Ἀρχιερέως εἶναι ὁ πρῶτος τοῦ βήματος πάντων τῶν λοιπῶν κοινῶν ἱερέων... καὶ ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ μεταδίδωσι τῷ Ἀρχιερεῖ τὴν ἀγ. Μετάληψιν, (τὸ ὅποιον τοῦτο ἢ εἶναι τελείως ψευδός, ἢ τοῦ ἐδόθη ὡς ξεχωριστὸν προνόμιον καὶ μεγίστη τιμῆ). Ὅμοιος δὲ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος τῷ πρωτοῖερεῖ, ἀρχεὶ καὶ εἰς τὰ πρωτεία τῆς Ἐκκλησίας, κρατεῖ καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τύπον Ἀρχιερέως».

Τὴν ἀρχαίαν καταγωγὴν τοῦ ἀξιώματος τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου προσεπικυροῦσι καὶ παλαιαὶ ἐπιγραφαί, ὡς εἶνε, φέρ' εἰπεῖν, αἱ ἀκόλουθοι, ὧν ἡ μὲν πρώτη εὑρέθη ἐν Σεβρί Χισάρ τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τὴν Ἀγκυραν, ἡ δὲ δευτέρα ἐν Βουθρωτῷ, καὶ ἡ τρίτη πάλιν ἐν Μ. Ἀσίᾳ:

Α'
ΘΕΟΥ ΠΡΟΝΟΙΑ|ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΥΛΑ|ΒΕΣΤΑΤΟΥ ΠΡΩ-
ΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΚΕ| ΠΕΡΙΟΔΕΥΤΟΥ ΘΕΒ|ΚΤΙ-
ΣΤΟΥ ΕΚΤΙΣΘΗ| ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥΤΟ | ΚΕ ΕΠΙ
ΤΟΥ ΕΥΛΑ|ΒΕΣΤΑΤΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΝΕ ΟΙΚΟΝΟ-
ΜΟΥ|ΚΥΡΙΑΚΟΥ †

Θεοῦ προνοία ἐπὶ τοῦ εὐλαβεστάτου πρωτοπρεσβυτέρου καὶ περιοδευτοῦ Θεβ[ο]κτίστου ἐκτίσθη τὸ ἔργον τοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ εὐλαβεστάτου διακόνου [κ]ε οἰκονόμου Κυριακοῦ.

(Πρβλ. R. P o c o c k e, Inscr. ant. Grec. et latin. li-
ber, London, 1752, p. 66, n. 1; καὶ Corpus Inscriptio-
num Graecarum, τ. IV, σελ. 374, ἀριθ. 8822. H. L e-
c l e r c q παρὰ C a b r o l τ. II σ. 1886.

Β'
[Ἐπὶ] Ἰανου[α]ρί[ου] προ[ε]σβυτέρου] [καὶ] προ-
το[π]α[π]ᾶ Βουθ[ρ]ωτοῦ.

(Corpus Inscript. κλ. τ. IV σ. 376. ἀρ. 8828).

Γ'
Ἐκαληουργήθη

τὸ ἔργον τοῦτο

διὰ συνδρομῆς

Λέοντος πρωτοπρεσβυτέρου.

(πρωτοπρεσβυτέρου)

(Αὐτοῦ, σελ. 377 ἀρ. 8837).

Ὅτι δὲ τὸ ἀξίωμα τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου ἐφιλοτιμεῖτο καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος, καὶ δι' ὑπ' αὐτῆς τῆς Ἱεράς Συνόδου, πρὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου, τεκμηριοῦται καὶ ἐκ τῶν ἀκολουθῶν ἐπισήμων χρονικῶν καὶ ἐγγραφῶν:

«Τῇ 29, Πέμπτη τῆς Τυρινῆς, ἐτελέσθη ἐν δλη τῇ σεμνοπρεπείᾳ τὸ ἐτήσιον ἀρχιερατικὸν μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν ἐκλιπόντων Ἰδρυτῶν, Εὐεργετῶν, Δωρητῶν καὶ Μελῶν τοῦ ἡμετέρου Συνδέσμου. Τὴν θείαν λειτουργίαν ἐτέλεσε μετὰ πολλῶν ἱερέων καὶ Διακόνων ἡ Α. Π. ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν κ. Θεόκλητος χοροστατήσας καὶ εἰς τὸ μνημόσυνον, παρίσταντο δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων οἱ Σεβασμιώτατοι Ἡλείας κ. Δαμασκηνός, Πέτρος κ. Πίτος, Ἀρτης κ. Σπυρίδων, Θηβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Συνέσιος. Ἐπιμνημόσυνον λαυπρὸν λόγον ἐξεφώνησεν ὁ ἀρτίως χειροτονηθεὶς ἱερέως κ. Ἰ. Σακκάς δ. Θ., τὸν ὅποιον ἐν τέλει ἡ Α. Π. ὁ Μητροπολίτης ἐχειροθέτησεν εἰς Πρωτοπρεσβύτερον («Ἱερός Σύνδεσμος» 1 Φεβρ. 1915, ἀρ. 234 σ. 16).

Ἀριθ. Πρωτ. 3401 Ἐν Ἐρμουπόλει τῇ 4 Ἀπριλίου 1920

Ὁ Ἐπίσκοπος Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου, Κέασι καὶ Μήλου

Πρὸς τὸν Αἰδεσιμολ. κ. Γ. Βλάχον

Πρωθυερέα

Ἐγκρίσει καὶ ἐντολῇ τῆς Ἱεράς ἡμῶν Συνόδου προ-

εχειρίσαμέν σε εν Ἀθήναις τῇ 10 Φεβρουαρίου 1920 εἰς Πρωθιερέα τῆς Ἀγιωτάτης Ἐπισκοπῆς Κεφαλληνίας διὰ τὰς ἀρετὰς τὰς κοσμούσας σε.

Διὸ καὶ κατ' ἐκκλησιαστικὴν φιλοτιμίαν τιμῶμέν σε διὰ τοῦ παρόντος ἐπισήμου ἡμῶν γράμματος ὑπογεγραμμένου παρ' ἡμῶν καὶ κεκυρωμένου τῇ ἐπισήμῳ ἡμῶν σφραγίδι, δι' οὗ θέλεις γινώσκεισαι παρὰ πάντων, ὡς τοιοῦτος, ἀπολαμβάνων πᾶσαν τὴν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦτο ὀφειλομένην καὶ ἀποδιδομένην τιμὴν καὶ φέρων ἐν ἀπάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς τὸ ἐπιγονάτιον καὶ Σταυρόν.

Ὁ Ἐπίσκοπος
† Σύρου Ἀθανάσιος

*Αριθ. 90

Ὁ Μητροπολίτης Κεφαλληνίας

Πρὸς τὸν Αἰδεσιμ. Πρωθιερέα Γεώργιον Βλάχου

Κοινοποιούμεν ὑμῖν παρὰ πόδας τὸ ὑπ' ἀριθ. 1211 ἔγγραφον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου.

Ἐν Ἀργεστολίῳ τῇ 19 Μαρτίου 1923

† Ὁ Κεφαλληνίας Δαμασκηνὸς

Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Πρὸς τὸν Σεβασμ. Μητροπολίτην Κεφαλληνίας

Ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ Πρεσβυτέρου Γεώργιου Βλάχου περὶ ἐπανακτήσεως τοῦ ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἀπονεμηθέντος αὐτῷ Ὀφφικίου τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου, ἀφαιρεθέντος δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. 179 καὶ ἀπὸ 19ης Φεβρουαρίου 1921 ἐγκυκλίου τῆς Ἱ. Συνόδου, ἡ Ἱερά Σύνοδος γνωρίζει ὕμῖν, ὅτι ἀπονέμεται καὶ αὐτῷ αὐτῷ τοῦτο.

† Ὁ Σύρου Ἀθανάσιος

† Ὁ Δημητριάδος Γεωμανὸς

† Ὁ Ναυπакτίας καὶ Ἐβρου. Ἀμβρόσιος

† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Πολύκαρος

Ὁ Β' Γραμματεὺς

Ἀρχιμ. Ἀνθιμὸς Τσάτσος

Πρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ ΣΠ. ΡΑΜΦΟΣ π. Θ.

ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΠὶ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

Κύριε Διευθυντά,

Ὁ Ἅγιος Θεσσαλιώτιδος, ὁ κατὰ πάντα σεβαστὸς μοι Ἱεράρχης, συνεχίζει δυστυχῶς ἐπιμένων, παρὰ τὰ ἀδιάσπιστα ἐπιχειρήματα, αἵτινα ἐπιστημονικώτατα ἐτέθησαν ἐνώπιον αὐτοῦ, νὰ ἀρνήται τὸ ὑπαρκτὸν τοῦ ὀφφικίου τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Θαύμασιώτατα καὶ πεισιχωτώτα ἐξήντησε τὸ θέμα τοῦτο ὁ ἐν Χρῷ Ἀδελφὸς Αἰδεσιμολ. Ἰωάννης Ράμφος καὶ ἐνόμισεν, ὅτι κατόπιν τούτου ὁ Σεβασμιώτατος θὰ ἀνεθεώρει τὴν γνώμην του παραδεχόμενος τὸ ὑποστατὸν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ αὐτοῦ ἀξιώματος.

Εἰς τὰ ἐκ τῶν ἐπισήμων πηγῶν συνηγοροῦντα περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀξιώματος τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου, ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Πρωτοπαπᾶ, ἡ Πρωθιερέως, ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς καὶ ὁ αἰμνήστου καθηγητῆς τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου Κ. Ράλλης ἀναφέρει ὅτι ἀπὸ τοῦ Δ' αἰῶνος ἀπαντᾷ, ἔχομεν νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν ἐπίσημον πράξιν τῆς συγχρόνου Ἐκκλησίας. Κατὰ τὸ ἔτος 1919 ἡ τότε Ἱερά Σύνοδος καθήγγασε τὸν θεσμόν τῶν Ἐπισκοπικῶν Ἐπιτροπῶν καὶ εἰς τὰς κενὰς θέσεις Ἀρχιερέων διώρισε Τοποτηρητάς. Τότε ὑπηρέτησαν ὡς καθηγητῆς ἐν κτῷ Γυμνασίῳ Ἀργεστολίου, φέρων τὸν Ἐκκλησιαστικὸν βαθμὸν τοῦ Οἰκονόμου. Ἡ Ἱ. Σύνοδος ἡ διοικοῦσα τότε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος μὲ διώρισε Τοποτηρητὴν Κεφαλληνίας καὶ προτάσει καὶ ἐγκρίσει ταύτης μὲ προήγαγεν εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου-Σταυροφόρου. Ἐν τολῆ δὲ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐχειροθετήθη Πρωτοπρεσβύτερος-Σταυροφόρος ὑπὸ τοῦ αἰμνήστου Μητροπολίτου Σύρου Κυροῦ Ἀθανασίου, ἢ Συνοδικῷ τότε μέλους, ἐν Ἀθήναις. Βραδύτερον ἡ Ἱερά Σύνοδος προέβη εἰς τὴν

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ ἡ Ἑλλάς.

Ἄν τὴν ἐν Ἀθήναις παρουσίαν τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου κυροῦ Μαξίμου ἐξαγαγῆμεν ὡς μεγάλης σημασίας ἱστορικὸν γεγονός, ἢ ἐπίσκεψιν τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυροῦ Χριστοφόρου ἀποτελεῖ ἰσάξιον γεγονός οὐ μόνον διότι πρώτην φορὰν τιμᾶται ἡ Ἑλλὰς διὰ τῆς παρουσίας καὶ τοῦ Πρωθιερέαρχου τῆς Ἀφρικῆς, ἀλλὰ καὶ διότι ὅπως ἰδιαιτέροι ἐγγνωμοσύνης δεσμοὶ ἐπέρρωσαν τὰς μεταξὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀλεξανδρέων ἀδελφικὰς σχέσεις κατὰ τὰς τελευταίας πολεμικὰς τῆς χώρας ἡμῶν περιπετείας. Ἡ Ἑλλὰς οὐδέποτε θὰ λησμονήσῃ τὴν εἰς τὴν πρὸς τὸν Μακαριώτατον Χριστοφόρον Ἐκκλησίαν τοῦ Πρωθιερέαρχου τῆς πρὸς βοήθειαν τοῦ λιμώττοντος πληθυσμοῦ τῆς δόδυσχον πολυτιμοτάτην ἐπιμονορίαν, εἰς ἣν ὁ Πάπας ἔσπευσε μετὰ δραστηριωτάτας καὶ ἄκρας τελεσφόρου ἐνεργείας του παρὰ τοῖς τότε ἀρμοδίους ἐν μέσῳ τῶν ἀφαντάσιων τῶν περιστάσεων ἐκείνων δυσχεριῶν. Ἐπιπροσθέτως εἰνὲ πασιγνωστον πόσον τὸ κῆρος τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου συνετέλεσεν εἰς τὴν διευθέτησιν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἄκρας δυσαρέσιτων στρατιωτικῶν ἐπιπλοκῶν, συνεπεία τῶν ὁποίων τὰ ἑλληνικὰ πράγματα τὸν ἔσχατον διέτρεχον κίνδυνον. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν Ἀθήναις εὐτυχῆς συνάντησις τῶν δύο πρωτοθρόνων ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ Πρωθιεραρχῶν ἐτι μᾶλλον ἐξαιρεῖ τὴν σπουδαιότητα τῆς ἐπὶ τὸ αὐτὸ παρουσίας αὐτῶν ἐν Ἑλλάδι.

Δεόντιος Κύπρου (†)

Ἡ ἀδόκητος πρὸς Κύριον ἐκδημία τοῦ πρότερον μόλις ἐπομισθέντος τὴν ἐθναρχικὴν προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου καὶ κανονικοῦ αὐτῆς Ἀρχιεπισκόπου εἰς βαθὺν ἐβύθησε πένθος οὐ μόνον τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα τῆς μεγαλονήσου, ἀλλὰ καὶ σύμπασαν τὴν κατὰ Ἀνατολὰς ἑλληνικὴν Ὁρθοδοξίαν. Δι' ἀριστων θεολογικῶν σπουδῶν ἐν τε Ἀθήναις καὶ τῷ ἐξωτερικῷ προκαταρτισθεὶς οὐ μόνον πρὸς εὐρύτερας συνεργασίας μετὰ τῆς ἀγγλικανικῆς Ἱεραρχίας κατὰ τὸ

..... ἀφαιρέσιν πάντων τῶν ὀφφικίων τῶν χορηγηθέντων εἰς τοὺς Ἱερεῖς κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκπτώσεως τῶν Ἀρχιερέων. Τότε ὁ αἰμνήστου Μητροπολίτης Κεφαλληνίας Κυροῦ Δαμασκηνὸς ἔσπευσε νὰ μοι γνωρίσῃ τὸ ἔγγραφον τῆς Ἱ. Συνόδου. Ἐγὼ δὲ ἔσπευσα καὶ διεμαρτυρήθην ἐνώπιον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ αὕτη δι' ἐπισήμου τῆς ἔγγραφου ὑπογεγραμμένου παρ' ὅλων τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων μὲ ἐπανέφερεν εἰς τὸ ἀξίωμά μου ἀναγνωρίσασα τὸ ὀφφικιον τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου. Ἐπομένως ἡ Ἱερά Σύνοδος δύο περιόδων ἐν τῷ προσώπῳ μου ἀνεγνώρισεν ἐπιστημώτατα τὸ ὀφφικιον, τὸ ὅποιον μόνος του ἐντελὸς ἀμφισβητεῖ ὁ Ἅγιος Θεσσαλιώτιδος. Καὶ ἤδη ἐρωτῶ κατόπιν ὅλων τῶν μέχρι τοῦδε λεχθέντων ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, αἱ Σύνοδοι, οἱ σοφοὶ Ἱεράρχαι, οἱ διακεκριμένοι Κανονολόγοι, καὶ ἡ σύγχρονος ἀνωτέρα Ἐκκλησία σφάλλονται ἀναγνωρίζοντες τὴν ὑπαρξίν τοῦ ὀφφικίου τούτου, ἢ ὁ μόνος κατὰ τοῦ ὀφφικίου ἀγωνιζόμενος Ἅγιος Θεσσαλιώτιδος; Ἄς ἀπαντήσωσιν οἱ ἀναγνώσται.

Πρωτοπρεσβύτερος Γ. Βλάχος.

Σημ. «Ἐκκλησίας». Τὸ ζήτημα θεωρεῖται λήξαν.

συνέδριον Λάμπειν ὡς εκπρόσωπος τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι διδασκτικὸν καὶ ποιμαντορικὸν στάδιον, εἰς δ' ἐκλήθη ὡς Μητροπολίτης Πάφου, ἐντελῶς μεμεστωμένος ἤχη ὑπὸ τῶν γνωστῶν περιστάσεων ἐπὶ τὴν Τοποτηρησίαν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Θρόνου Κύπρου, καθ' ἣν ἐπὶ δεκαεπτραετίαν ὄλην ἀνεῖχεν εὐδοκιμώτατα τὰ ἐθναρχικὰ τῆς νήσου δικαιώματα, οὕτω δ' ἀνεδείχθη μίᾳ τῶν ἐπιφανεστέρων μορφῶν τῆς Κυπριακῆς Ἐκκλησίας ὡς τε δεξιὸς αὐτῆς οἰακοστρόφος καὶ ὡς γνήσιος Ἕλλην Κύπριος. Ἡ «Ἐκκλησία», συμπενοῦσα ἐπὶ τῇ διὰ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐκκλησιαστικῇ καὶ ἐθνικῇ ἀπωλείᾳ εὐχεται ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς τὴν μὲν ψυχὴν τοῦ μεταστάσιος Προμηθεράρχου καταιάξῃ ἐν δικαίῳ σκηναῖς, ἀναδείξῃ δ' εἰς διαδοχὴν αὐτοῦ τὸν κατὰ πάντα ἀντάξιον, ὅποτον ἀξιοῦσιν αἱ νῦν τόσον κρισιμοὶ ἱστορικαὶ στιγμαί.

Τὸ ἀπὸ τῶν ἐργατῶν μάθημα.

Εἶνε ἀξία πάσης ἐξάρσεως τὸ ἐξ ἀποφάσεως τοῦ γνησίου ἑλληνικοῦ ἐργατικοῦ κόσμου αἴτημα, ὅπως ἐπιτραπῇ εἰς τοὺς ἐργάτας νὰ ὀρίσῃσι τὴν 10 προσεχούσας Αὐγούστου, Κυριακὴν, ὡς ἡμέραν ἐργασίας, τὸ ἡμερομίσθιον τῆς ὁποίας θὰ ἀποτελέσῃ «ἔρανον ὑπὲρ τῶν ἐκ τῆς σλαβοκομμουνιστικῆς ἀντεθνικῆς ἀνταρσίας πλητιομένων πληθυσμῶν τῶν βορείων τοῦ Κράτους ἐπαρχιῶν». Οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι τὸ ἀπὸ τῆς ἐργατικῆς τάξεως προερχόμενον διὰ τὸ σύνολον τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ὑψηλὸν τοῦτο δίδαγμα θὰ τεκμηριώσῃ ζωηρὰν τὴν εἰς τὰς καρδίας πάντων ἀπήχησιν τῆς σχετικῆς ἀρχιεπισκοπικῆς ἐκκλήσεως.

«Πάντων θλιβομένων ἡ χαρὰ».

Ἡ ὁρθόδοξος ἑλληνικὴ ψυχὴ θὰ ἀναπέμψῃ καὶ ἐφέτος μὲ τὴν συνήθη τῆς κατάνυξιν τὰς παρακλητικὰς εὐχὰς πρὸς τὴν Μητέρα τοῦ Κυρίου, βαθυτάτα ὅμως κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ τεθλιμμένη ἀπὸ τὸ ἀδελφικὸν αἷμα, ποῦ χύνεται καθημερινῶς εἰς τὸν τόπον αὐτῶν, ἀπὸ τὴν παραγνώρισιν τοῦ δικαίου καὶ τῶν θνητῶν τῆς χώρας ταύτης ἐκ μέρους τῶν ἰσχυρῶν τῆς Γῆς, οἱ ὅποιοι θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἐπιδιώκουν νὰ λύσουν τὰς διαφορὰς αὐτῶν εἰς βῆρος τοῦ δυστυχοῦς αὐτοῦ τόπου, καὶ ἀπὸ τὴν γενικωτέραν κατάστασιν τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία γεμίζει μὲ ἀγωνιώδη ἐρωτήματα τὴν ψυχὴν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου. Ἐνώπιον τοῦ φαινομενικοῦ τούτου θριάμβου τοῦ κακοῦ ἡ πιστεύουσα καρδία λυπεῖται, ἀλλὰ δὲν ἀπελπίζεται, διότι γνωρίζει ὅτι δὲν δύνανται τὰ ὄργανά του μὲ τὰ ὄπλα τοῦ ψεύδους, τῆς ἀπάτης καὶ τῆς βίας νὰ νικήσωσι τελικῶς. Μὲ πίστιν περισσότερο ἐπαναλαμβάνει κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτὰς τὰ τοῦ ἕμφροδῶ: «Πάντων θλιβομένων ἡ χαρὰ, καὶ ἀδικουμένων προστάτις...καταπονουμένων σκέπη καὶ ἀντίληψις... Ἀχραντε σπεῦσον, δυσωποῦμεν, ρύσασθαι τοὺς δούλους σου».

Σχολεῖα μίσους.

Εἰς θλιβερωτάτας σκέψεις ἐμβάλλουν αἱ πληροφοροὶα περὶ τῆς ἀγωγῆς τῆς νεολαίας εἰς γειτονικὴν μας χώραν. Ἡ ἐκπαίδευσις τῶν παιδιῶν καὶ τῶν νέων εἰς τὴν ὁμόδοξον ταύτην χώραν ὑπὸ τὸ σημερινὸν καθεστῶς τῆς παρουσιάζει καταπληκτικὴν ὁμοί-

τητα πρὸς τὴν χιτλερικὴν ἀγωγὴν τῆς γερμανικῆς νεολαίας, τὸ ἰδεώδες τῆς ὁποίας ἀπεικονίζεν ἡ χιτλερικὴ τέχνη δι' ἐνὸς παιδιοῦ, δοκιμάζοντος τὴν αἰχμὴν τοῦ ξίφους του. Ἡ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων πολεμικὴ προπαρασκευὴ τῶν νέων, ὃ διὰ παντός μέσου περιορισμὸς τῆς αὐτοτελοῦς τῶν σκέψεως διὰ τῆς τυφλῆς ἀφοσιώσεώς των εἰς τὸν ὑπεράνθρωπον ἀρχηγὸν τοῦ κράτους, ἡ ἀπομάκρυνσις των ἐκ τῆς οἰκογενειακῆς ψυχικῆς θαλωρῆς, ἡ διδασκαλία τῆς ἀνυπακοῆς πρὸς τοὺς «ἀντιδραστικούς» γονεῖς των, καὶ κυρίως ἡ καλλιέργεια τοῦ μίσους πρὸς πάντα μὴ ὁμόφρονα, φαίνεται ὅτι εἶναι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς μορφώσεως τῆς νέας γενεᾶς εἰς χώρας τινὰς τοῦ μεταπολεμικοῦ κόσμου, ὃ ὁποῖος μὲ τόσας θυσίας ἠγωνίσθη νὰ καταβάλλῃ τοὺς ἀναιδεῖς τυράννους τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως καὶ ζωῆς καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν συνεργασίαν καὶ τὴν ἰσότητα μεταξὺ τῶν λαῶν. Μία τοιαύτη ἀγωγὴ εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα τοῦ μίσους εἶνε περισσότερο ἐπικίνδυνος διὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς καὶ ἀπὸ τὰ πλέον ἴσως καταστρεπτικὰ ὄπλα. Τὸ πρόσφατον χιτλερικὸν παρελθὸν μᾶς ἐδίδαξεν εἰς ποῖον βαθμὸν κακουργίας δύναται νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς νέους ἡ συστηματικὴ διὰ τῆς ἀγωγῆς ἐκρίζωσις ἐκ τῆς ψυχῆς των τῶν ἀνωτέρων ἀξιών τῆς ζωῆς καὶ ἡ ἐντὸς αὐτῆς καλλιέργεια τῶν ἀπανθρώπων καὶ βαρβάρων ὁρῶν, αἱ ὁποῖαι μεταβάλλουν εἰς πραγματικὸν κτήνος τὸν κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ πλασθέντα ἀνθρώπων.

Οἱ «παντοδύναμοι».

Ἀφ' ἑαυτοῦ καθίσταται φανερὸν ὅτι ἐντὸς μιᾶς τῆς αὐτῆς μορφωτικῆς ἀτμοσφαιρας δὲν ὑπάρχει περιθώριον διὰ τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία διδάσκει τὴν ἰσότητα καὶ τὴν ἀδελφωσύνην μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπιτάσσει τὴν ἀγάπην καὶ πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ἀκόμη. Ἡ χριστιανικὴ διδασκαλία εἶχεν ἐξοβελισθῆ—ὡς γνωρίζομεν—καὶ ἀπὸ τὴν χιτλερικὴν ἀγωγὴν τῶν γερμανοπαίδων, οἱ ὅποιοι ἐδιδάσκοντο νὰ μισοῦν τὸν Ἑβραῖον Χριστὸν καὶ νὰ προσεύχωνται εἰς τὸν θεοποιηθέντα Φύρορ. Καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη τὸ σημεῖον φαίνεται ὅτι δὲν ὑστεροῦν οἱ ἐκπαιδευταὶ τῆς νέας γιουγκοσλαβικῆς γενεᾶς, ὡς πιστοποιεῖ τὸ παράδειγμα ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, ὃ ὁποῖος, ἀφοῦ «ἀπέδειξε» διὰ δύο σκηνοθετηθειῶν ὑπ' αὐτοῦ προσερχῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν Τίτο ὡς τὴν μόνην ἀποτελεσματικὴν, ἵνα λάβουν οἱ μικροὶ μαθηταὶ τὰ σχολικὰ των εἶδη, τὴν πρὸς τὸν σιραιάρχην προσευχὴν συνεπέρανεν: «Βλέπεις; Αὐτὸ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἔχει δύναμιν νὰ κάμῃ τίποτε. Ὅλα τὰ πράγματα ποῦ ἔχομεν ὁ σιραιάρχης Τίτο μᾶς τὰ δίδει!».

* Ἐν τῇ πρώτῃ παρατηρήσει τοῦ φύλλου τῆς 15 Ἰουλίου ἀπὲρ «ἐν Νικαίᾳ» ἀναγνωστέον «ἐν Χαλκηδόνι».

* Ὁ προχωρῶν κατὰ δύο ἀντιθέτους διευθύνσεις δὲν δύναται νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέρμα.

* Τὸ χειρότερον ἐξ ὧν, ἅτινα πρέπει νὰ φοβώμεθα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἶναι ἡ ἀπελπίσις.

των φύλων. Εἰς τινὰ ἐκ τῶν Σχολείων τούτων ἐδιδάχθησαν, ἐκτὸς τῶν κατηχητικῶν μαθημάτων, καὶ ἀνάγνωσις, γραφή, ἀριθμητικὴ, πατριδογραφία καὶ ἱστορία, καθ' ὅσον παραμένουν εἰσέτι κλειστὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα τῶν κοινοτήτων τούτων ἑλλείπει δημοδιδασκάλων. Τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν ἀπετελέσθη ἐκ κληρικῶν τῆς περιφέρειας, τοῦ θεολόγου καθηγητοῦ καὶ διδασκαλιστῶν καὶ διδασκάλων, πάντων ἐργασθέντων καρποφόρως καὶ μετ' ἑξαιρετικοῦ ζήλου. Τὰ διὰ πρώτην φορὰν λειτουργήσαντα Κατηχητικὰ Σχολεῖα ἐν τῇ περιφέρειᾳ ταύτῃ ἔτυχον τῆς στοργικῆς ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους πάντων τῶν χριστιανῶν καὶ ἔσχον λαμπρὰ ἀποτελέσματα, ἂν καὶ ἡ ἑλλειψὶς εἰδικευμένων διὰ τὸ ἔργον τοῦτο στελεχῶν δὲν ἐπέτρεψε τὴν λειτουργίαν αὐτῶν εἰς εὐρύτεραν κλίμακα.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΚΥΠΡΟΥ

Τηλεγραφικῶς ἠγγέλθη ἐκ Λευκωσίας Κύπρου ὅτι τῇ 26 λήξαντος μηνὸς μετὰ ὀλιγοήμερον ὄξειαν κρίσιν ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Λεόντιος, μετὰ διήμερον δ' ἐκηδεύθη ἐν μέσῳ τοῦ βαθέως πένθους τοῦ ὀρθοδόξου κυπριακοῦ λαοῦ. Τὴν τοποτηρητείαν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ θρόνου ἀνέλαβεν ὁ μόνος ὑπολειφθεὶς ἐν Κύπρῳ ἱεράρχης Σεβ. Μητροπολίτης Κυρηνείας κ. Μακάριος.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἶδεσ. Π. Τιμισοῦν Χέρσον Κιλίκις· προτείνετε νὰ γείνη δεκτὸν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῆς Ἀποκαλύψεως Ἰωάννου 666 ἀποτελεῖ τὸ ἀριθμητικὸν ἄθροισμα τῶν γραμμάτων τῆς λέξεως *λενισαί*· ἔστω καὶ αὐτὸ μία τῶν ἐρημνιῶν! — **Αἶδ.** **Ἰω. Γεωργιάδην** Ἀνήλιον Μετσόβου· ὁ παλαιομερολογισμὸς δὲν εἶνε αἰρέσις· εἶνε σχίσμα· δὲν ἔχετε ἄδικον εἰς ὅσα σχετικῶς γράφετε. — **Αἶδ.** **Ἀθανάσιον Κούρμουλον**· ἡ διεύθυνσις ἐτακτοποιήθη· γράφατέ μας ἂν ἔχετε σχέσιν πρὸς τὸν ὁμώνυμόν σας ἐφημέριον Νυμφῶν (ναοῦ ἁγ. Νικολάου), διότι ἀποστέλλομεν φύλλον καὶ εἰς Νύμφας. — **Αἶδ.** **Σταῦρον Καρβέλαν** Μεσολόγγιον· ἐπρόξανετε κατὰ τὰ γραφόμενά σας. — **Αρχιμ. Παρθέν. Μακράκη** Μονήν Ἐπανωσήφην· ἡ διεύθυνσις σας ἐτακτοποιήθη. — **Γεώργιον Παπαθανασίου** Ἀθωνάριον· ἐνεγράφητε· ἡ συνδρομὴ σας ἐλήφθη. — **Ἐκκλησ. Συμβόλιον ναοῦ Περιβολισίσης Σακραίου** Κέρκυραν· ὀλοκληρον τὸ κείμενον τῆς ἐκκλησιᾶς σας δὲν εἶνε δυνατόν νὰ δημοσιευθῇ, εἰ μὴ ὡς σύντομον χρονικὸν τῆς Μητροπόλεως Κερκύρας· ἂν συμφωνήτε, γράφατέ μας. —

Πᾶσα μεταβολὴ διευθύνσεως δεόν νὰ μᾶς ἀνακοινωθῆται ἁμέσως. **σημειουμένης ἀπαραιτήτως τῆς θέσεως, ἐξ ἧς ἡ μετάθεσις. Ἄνευ τῆς σημειώσεως ταύτης ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ ἀποστολὴ τοῦ φύλλου εἰς τὴν νῆαν διεύθυνσιν.**

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ

οἱ ἐμβάζοντες ἡμῖν ποσὰ ὅπως ἀπευθύνωσι ταῦτα πρὸς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», Φιλοθέης 19 ἀναγράφωσι δὲ ἀπαραίτητως ἐπὶ τοῦ ἀποκόμματος τῆς ἐπιταγῆς τὸν σκοπὸν τοῦ ἐμβάσματος, τὸ ὄνομα τοῦ ναοῦ, ὃν τοῦτο ἀφορᾷ, τοῦ χωρίου καὶ τῆς Μητροπολιτικῆς περιφέρειας.

= Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α =

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἱ. Μητρόπολις Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» νόμου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν Διακόνου τοῦ ἐν Νέᾳ Περάμῳ ἱεροῦ τοῦ ἁγίου Γεωργίου, ὅπως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά. Ἐν Κηφισῇ τῇ 28 Ἰουλίου 1947.

† Ὁ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος Ἰάκωβος

Ἱ. Μητρόπολις Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς προκήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων 1) Ἁγ. Ἀποστόλων Χώρας, 2) Βισοῦ. Θεοτόκου Θεοσίας, 3) Προφήτου Ἡλιοῦ Ἁγ. Ἡλία, 4) Ἁγ. Τριάδος Ψάρι, 5) Θεοτόκου Κρεσταινῶν, 6) Ἁγ. Δημητρίου Λαδικοῦ καὶ 7) Ἁγ. Γεωργίου Σκιλουντίας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν ἀρθρῶν 46, 47, 48 τοῦ Α.Νόμου 2200,40 καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 16 τοῦ Ν. Δ. 586 ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ἀποστελλῶσιν ἡμῖν τὰ ὀριζόμενα πιστοποιητικά. Ἐν Κυπαρισίᾳ τῇ 5 Ἰουλίου 1947.

† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Ἀνθιμος

Ἱ. Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

Χηρευούσης τῆς ἐνορίας Γραμμενίτης, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἴτησιν μετὰ τῶν σχετικῶν δικαιολογητικῶν διὰ νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων συμφωνῶν τῷ νόμῳ.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25 Ἰουλίου 1947

† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Ἀνδρέας

Ἱ. Μητρόπολις Ἐλασσῶνος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἀρθρα 46, 47, 48 καὶ 63 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2200)40 Α.Ν. «περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὰς κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις τακτικοῦ ἐφημερίου τῶν ἱερῶν ναῶν 1) ἁγ. Νικολάου Παλιονάστρου, 2) ἁγίας Τριάδος Βαλανίδας καὶ 3) ἁγίας Τριάδος Γερανίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἐν αὐτῷ ἀρθρῷ 48 τοῦ ὡς ἄνω νόμου ὀριζόμενα πιστοποιητικά, ἵνα ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι ἐφημέριοι τῶν ἐν λόγῳ ἐνοριῶν. Ἐν Ἐλασσῶνι τῇ 20 Ἰουλίου 1947.

† Ὁ Ἐλασσῶνος Καλλίνικος

Ἱ. Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200)40 «Περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων 1) ἁγίου Κωνσταντίνου Νέων Στύρων καὶ 2) ἁγίου Δημητρίου Κουβελῶν, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῶν ἄνω ἐφημεριακῶν θέσεων ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ δικαιολογητικά τῶν προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων. Ἐν Κύμῃ τῇ 23ῃ Ἰουλίου 1947.

† Ὁ Καρυστίας καὶ Σκύρου Ἀνανίας

ΔΙΑ ΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΣΥΜΒΟΥΛΙΑ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες συνδρομὰς Ναῶν ὅπως, ἐπὶ τοῦ ἀποκόμματος τῆς ἐπιταγῆς, ἀναγράφωσι τὸ ὄνομα τοῦ Ναοῦ, ὃν ἀφορᾷ τὸ ἐμβάσμα ὡς ἐπίσης καὶ τοῦ χωρίου καὶ τῆς Μητροπ. Περιφέρειας.

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”
ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

| Ὁ Ἀθηνῶν ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
† Ὁ Ὑδρας-Σπετσῶν-Αἰγίνης ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ
† Ὁ Ἐδέσσης-Πέλλης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ
ΑΝΔΡΕΑΣ ΦΥΤΡΑΚΗΣ
Ὑφηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΪΣΗΣ

Ἐν Ἀθήναις τόπος «Φοῖβος», Λεοντάτου 4